

Datum 2022-03-15

Dnr 511-00901-2012

Er ref 431-44844-2021

Arkeologisk utredning i Sörred, fastigheterna 15:3 m.fl. Göteborgs kommun. Resultat av arkeologisk utredning

Arkeologerna, Statens historiska museer har utfört en arkeologisk utredning i Sörred. Denna utfördes under veckorna 47 och 48 år 2021 och vecka 9 år 2022. Fältarbetstiden uppgick till 416 timmar. Uppdragsgivaren har tillhandahållit grävmaskiner.

Undersökningsområdet var omfattande, men stora ytor bedömdes ej vara av arkeologiskt intresse då de utgjordes av kala bergsområden, våtmarker eller att de utsatts för en större markomvandling (exempelvis vägar och annan byggnation). Området har inventerats och flera maskingrävda schakt har upptagits, likaså många handgrävda gropar. Sistnämnda har grävts i mer svårframkomlig terräng.

Inom utredningsområdet har flera fornlämningar funnits. Samtliga finns registrerade i Fornreg. Gemensamt för alla är att de står som helt undersökta. Men då fornlämningarna undersöktes på slutet av 1960-talet/början av 1970-talet och med denna tids metodik var det oklart om de var helt borttagna eller om något av arkeologiskt intresse fanns kvar. Därför kom också dessa att kontrolleras och utvärderas vid den arkeologiska utredningen. Nedan finns en sammanställning över lagskyddade fornlämningar inom utredda ytor, nyupptäckta fornlämningar, tidigare fornlämningar som nu saknar lagskydd (undersökta och borttagna) och övriga kulturhistoriska lämningar.

Arkeologerna

Tel. 010-480 80 00

Hemsida www.arkeologerna.com

Org.nr 202100-4953

Bankgiro 566-2085

Fakturaadress:

Arkeologerna,
Statens historiska museer
FE129

838 80 Frösön

Fakturan märks med:

Projektledarens namn och
projektkod

Lagskyddade fornlämningar inom utredningsområdet

De fornlämningar som finns i området är boplatserna:

L1960:2358

L2021:8676 (nyupptäckt)

L2021:8677 (nyupptäckt)

L2021:8679 (nyupptäckt)

Tidigare fornlämningar som nu saknar lagskydd (undersökta och borttagna)

Tidigare undersökta och borttagna fornlämningar är:

L1960:2352 (röse)

L1960:1280 (stensättning)

L1960:2353 (stensättning)

L1960:1821 (boplats)

L1960:2357 (boplats)

L1960:2356 (fossil åkermark)

L1960:1285 (boplats)

L1960:1658 (röse)

L1960:1822 (fornlämningsliknande lämning)

L1960:1823 (stenkrets/stenrad)

L1960:1839 (stensättning)

L1960:1840 (stensättning)

L1960:1773 (boplats)

L1960:1838 (boplats), som ligger inom en exploaterad yta, invid och utanför utredningsområdets gräns (söder om **L1960:1839**).

L1960:1256 (boplats) som finns i en omdanad yta vid testbanorna. Delar av denna sträcker sig inom utredningsområdet.

Kommentarer: Förutom **L1960:1823** (som funnits i en idag uppgrävd och omgjord yta) så har ytor med stensättningar och rösen besiktigats. Boplatserna och den fossila åkermarken (**L1960:2356**) har undersökts med schakt och/eller provgropar. Därtill kan nämnas att **L1960:1285** till stora delar är förstörd. Sydvästra delen är exploaterad genom industribyggnation och genom boplatsens centrala delar, i riktning SV-NO, har elledningar nedgrävts. Schakt upptogs med grävmaskin men på grund av elledningarna begränsades de till boplatsens yttre gränser i NV och SO. I dessa schakt framkom varken anläggningar eller fynd. Det är vår bedömning att fornlämning **L1960:1285** bör betraktas som borttagen. Detta då den delvis är bebyggd samt p.g.a. nämnda elledningar.

Övriga kulturhistoriska lämningar

En mindre kallmurad byggnad påträffades i ett skogsområde i områdets norra del, **L2021:8685**. Lämningen var cirka 5 x 3 meter och 2 meter hög. Norra delen gränsades av ett delvis brutet berg. Södra delen bestod av en kallmurad vägg. Lämningen uppfattas vara någon form av sentida ekonomibyggnad, som exempelvis använts vid förvaring/stallning av smådjur.

Avslutande kommentar

Utredningsområdet är nu helt undersökt. De lagskyddade fornlämningar som finns i området är: **L1960:2358, L2021:8676, L2021:8677 och L2021:8679.**

Bilagor:

Karta visande utredningsområdet, fornlämningar, upptagna schakt och handgrävda gropar.

Tabell

Arkeologerna
Statens historiska museer
Möndal

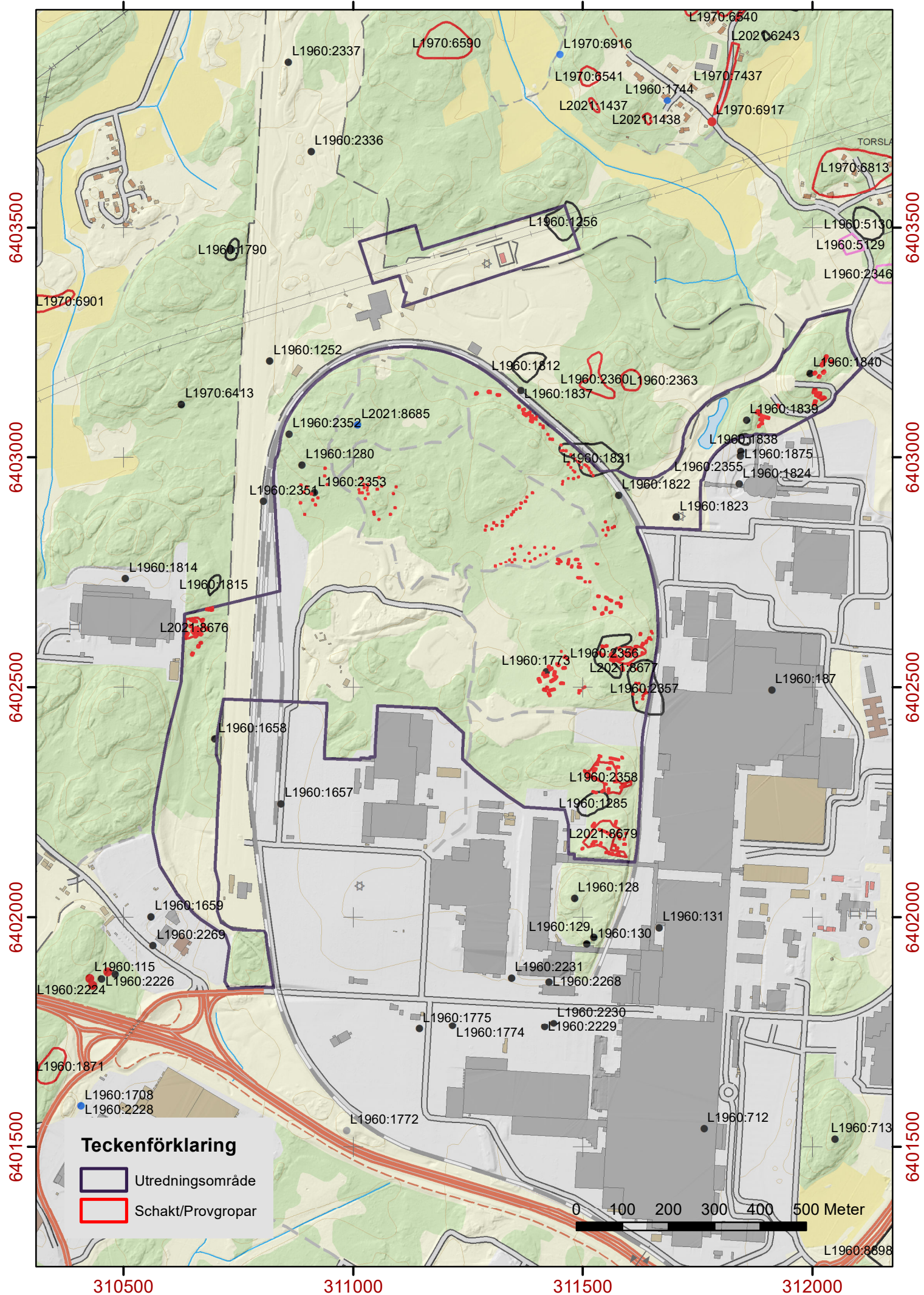
Jörgen Streiffert
Arkeolog

310500

311000

311500

312000

Fornlämningar m.m. inom utredningsområdet			
Fornlämning	Typ	Status	Kommentar
L1960:2358	Boplats	Fornlämning (ändrad geometri)	Bör förundersökas vid exploatering
L2012:8676	Boplats	Fornlämning (nyupptäckt)	Bör förundersökas vid exploatering
L2021:8677	Boplats	Fornlämning (nyupptäckt)	Bör förundersökas vid exploatering
L2021:8679	Boplats	Fornlämning (nyupptäckt)	Bör förundersökas vid exploatering
L1960:2352	Röse	Ej fornlämning	
L1960:1280	Stensättning	Ej fornlämning	
L1960:2353	Stensättning	Ej fornlämning	
L1960:1821	Boplats	Ej fornlämning	
L1960:2357	Boplats	Ej fornlämning	
L1960:2356	Fossil åkermark	Ej fornlämning	
L1960:1285	Boplats	Ej fornlämning	
L1960:1658	Röse	Ej fornlämning	
L1960:1822	Fornlämningsliknande lämning	Ej fornlämning	
L1960:1823	Stenkrets/stenrad	Ej fornlämning	
L1960:1839	Stensättning	Ej fornlämning	
L1960:1840	Stensättning	Ej fornlämning	
L1960:1838	Boplats	Ej fornlämning	
L1960:1773	Boplats	Ej fornlämning	
L2021:8685	Husgrund	Övrig kulturhistorisk lämning (nyupptäckt)	Sentida ekonomibyggnad
L1960:1256 (Den del av lämningen som finns inom utredningsområdet)	Boplats	Ej fornlämning	Lämningen ligger inom ett område som omfattats av sentida markarbeten.

Nya boplatser i Sörred – från stenålder och senare tider

Rapport 2022:54
Arkeologisk utredning

Västra Götalands län, Bohuslän och Västergötland,
Göteborgs kommun, fastighet Sörred 15:3 m.fl.,
fornlämning L1960:2358 (Lundby 281:1) m.fl.

Jörgen Streiffert, Christina Rosén, Glenn Johansson
och Petra Nordin

Nya boplatser i Sörred – från stenålder och senare tider

Rapport 2022:54
Arkeologisk utredning

Västra Götalands län, Bohuslän och Västergötland,
Göteborgs kommun, fastighet Sörred 15:3 m.fl.,
fornlämning L1960:2358 (Lundby 281:1) m.fl.

Dnr 511-00901-2021

Jörgen Streiffert, Christina Rosén, Glenn Johansson
och Petra Nordin

Arkeologerna

Statens historiska museer

Arkeologerna

Statens historiska museer

Våra kontor

Linköping

Lund

Mölndal

Stockholm

Uppsala

Kontakt

010-480 80 00

info@arkeologerna.com

fornamn.efternamn@arkeologerna.com

www.arkeologerna.com

Arkeologerna

Statens historiska museer

Rapport 2022:54

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY

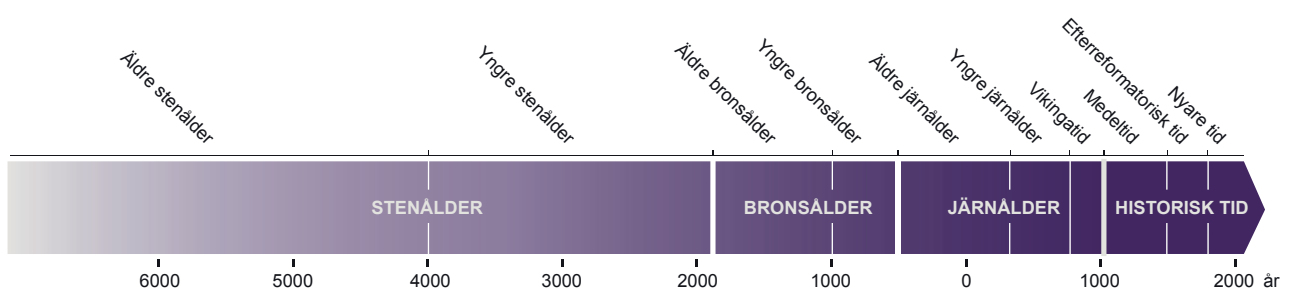
Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

Bildredigering och layout: Åsa Östlund

Omslag framsida: Utredningsområdet markerat på karta över Syrhåla ägor år 1750. © Lantmäteriet.

Innehåll

Inledning	5
Bakgrund	5
Metod och genomförande	7
Historiska kartor	7
Resultat	17
Lagskyddade fornlämningar inom utredningsområdet	17
Tidigare fornlämningar som nu saknar lagskydd (undersökta och borttagna)	24
Övriga kulturhistoriska lämningar	24
Avslutande kommentar	24
Referenser	25
Arkiv	25
Kartor	25
Administrativa uppgifter	26
Bilagor	27
Bilaga 1. Schakt och provgropar	27
Bilaga 2. Fyndtabell	32
Bilaga 3. Schaktplaner	33

Figur 1. Läget för undersökningen markerat på utsnitt ur GSD-Terrängkartan, skala 1:50 000, och GSD-Översiktskartan. Lantmäteriet (CCO).

Inledning

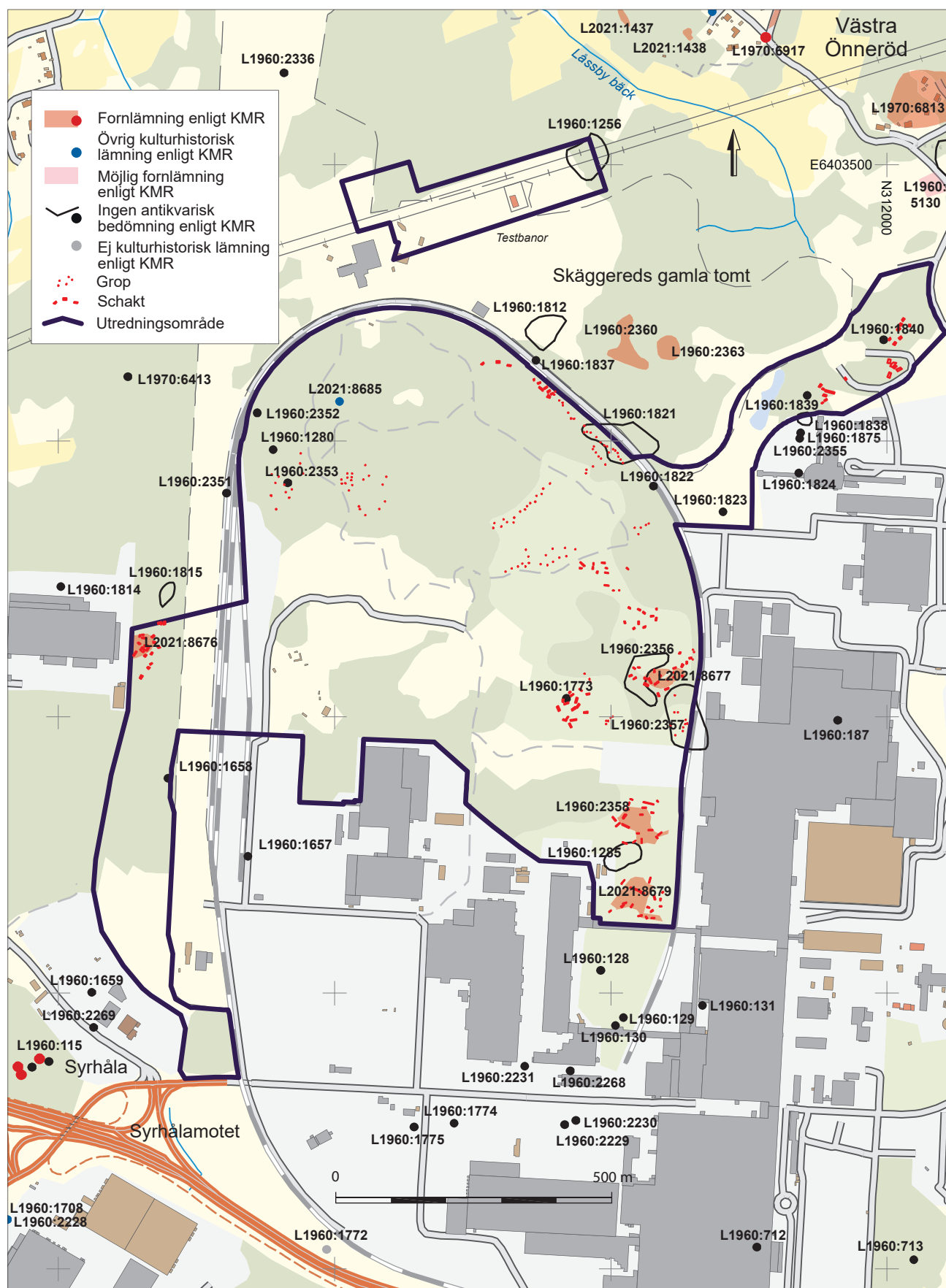
Arkeologerna, Statens historiska museer har utfört en arkeologisk utredning inom fastigheterna Sörred 15:3 m.fl. i Sörred, Göteborgs kommun. Fältarbetet utfördes under veckorna 47 och 48 år 2021 samt under vecka 9 år 2022, efter beslut av Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Utredningen bekostades av Stadsbyggnadskontoret Göteborgs Stad.

Den arkeologiska utredningen föranleddes av att Göteborgs kommun har inlett arbetet med ny detaljplan för verksamheter vid Pressvägen inom stadsdelen Sörred. Inom utredningsområdet finns flera registrerade fornlämningar som har status som undersökta och borttagna. Samtliga är registrerade i Fornsök (Riksantikvarieämbetet). Då fornlämningarna undersöktes på slutet av 1960-talet och början av 1970-talet, med denna tids metodik, var det därför oklart om de var helt borttagna eller om något av arkeologiskt intresse fanns kvar. Därför kom även dessa att kontrolleras och utvärderas vid den arkeologiska utredningen. Därtill undersöktes också ytor som bedömdes kunna innehålla lämningar av arkeologiskt intresse. Vi som arbetade med utredningen var Anders Altner, Petra Nordin, Anders Kjellin, Glenn Johansson, John Evan Skole, Jörgen Streiffert och Christina Rosén.

Bakgrund

Området utgörs till stora delar av kuperad skogsmark med uppstickande berg. I svackor mellan bergen är marken ofta vattensjuk. Mindre vattenansamlingar finns också, fast främst i den norra delen. Under senare tider har delar av området omdanats. Bland annat har vägar anlagts och stora ytor har fyllts ut och byggts upp.

Flera fornlämningar har lokaliserats och registrerats i Fornreg. Majoriteten utgörs av stenåldersboplatser, som ofta har legat nära eller invid en dåtida strandlinje. En indikation om var dessa har legat är var slagen och bearbetad flinta påträffas. Inom området har ett flertal platser registrerats. På höjdryggarna ligger spridda rösen och stensättningar från brons- och järnålder. I närmiljön finns också lämningar efter bytomter. Ser man i ett större perspektiv så karaktäriseras fornlämningsbilden på västra Hisingen framför allt av två fornlämningskategorier. Den ena utgörs av ensamliggande rösen och stensättningar uppe på bergshöjderna. Den andra kategorin är en stor mängd oftast små, boplatser. Dessa ligger på en varierande höjd över havet, från under 10 meter till över 40 meter. Lokaliseringen i landskapet tyder på att de ofta varit temporära vistelseplatser från främst stenåldern med en inriktning på jakt och fiske.

Figur 2. Utredningsområdet (lila markering), upptagna schakt och handgrävda gropar (röd markering) och närbelägna fornlämningar (enligt KMR) markerade på utsnitt ur GSD-Fastighetskartan. Skala 1:10 000. © Lantmäteriet.

Metod och genomförande

Utredningsområdet var omfattande och uppgick till cirka 88 hektar. Stora ytor uppfattades dock ej vara av arkeologiskt intresse då de utgjordes av kala bergsområden och våtmark.

Arbetet inleddes med en studie av tidigare registrerade fornlämningar och kulturlämningar inom och utanför området, baserat på Fornsök (Riksantikvarieämbetet). Samtidigt gjordes också en genomgång av de arkeologiska rapporter som skrivits om de tidigare utförda arkeologiska undersökningarna i området, vilket innefattade samtliga kända fornlämningar. Därefter har det historiska kartmaterialet för området granskats och analyserats med avseende på äldre markanvändning. Ytor med tidigare registrerade stensättningar och rösen har besiktigats, likaså platser med tidigare fornlämningar där landskapet grävts upp och fyllts ut. I andra områden har vi grävt ett större antal schakt med hjälp av grävmaskin. På platser där maskinen inte kunde ta sig fram, grävdes provgropar för hand som var cirka 0,5×0,5 meter stora. Samtliga schakt, gropar och andra påträffade anläggningar beskrevs och mättes in med DGPS och har därefter bearbetats i Intrasis. Nyupptäckta fornlämningar har rapporterats till Fornreg (Riksantikvarieämbetet).

Historiska kartor

Utredningsområdet ligger historiskt sett i gränsen mellan Björlanda och Lundby socknar. I Björlanda berörs mark till Skäggered, Önnered och Röra, i Lundby socken berörs Syrhåla. Utredningsområdet ligger till stor del på gammal utmark, men äldre inägomark berörs ställvis. Flera historiska kartor, de äldsta från 1700-talets andra hälft, täcker hela eller delar av området (tabell 1 nedan).

Landskapet i den här delen av Hisingen har förändrats mycket kraftigt från 1900-talets mitt till idag, framför allt på grund av omfattande industriell bebyggelse som har utplånat äldre bebyggelse, vägnät och i vissa fall gränser. De historiska kartorna från 1700- och 1800-talen har därför fått rektifieras via de ekonomiska kartorna från år 1973 och 1934. Exaktheten är därmed något lägre än vad den kunnat vara om det gått att rektifiera kartorna direkt mot dagens gränser och bebyggelse.

Tabell 1. Berörda jordregisterenheter och de kartor som använts i denna studie.

SS = storskifte, ES = enskifte, LS = laga skifte.

Socken	By/gård	Äldsta belägg	Karta	Kommentar
Björlanda	Röra, 2 gårdar	1399	SS 1793, LS 1839	Utredningsområdet berör västligaste delen av inägorna. Ingen bebyggelse. Gärdesgård kan finnas kvar. År 1839 har några mindre åkertegar odlats upp
Björlanda	Skäggered 1 gård	1568	SS 1810, utmark 1807	Utredningsområdet tangerar södra kanten av Skäggereds inägor år 1801. Gårdstomten (utanför utredningsområdet) nu undersökt och borttagen (L1960:1812)
Björlanda	Önnered 1 gård	1399	LS 1835	Nordöstligaste delen av utredningsområdet tangerar Önneröds inägomark. Ingen bebyggelse eller annat anmärkningsvärt berörs
Björlanda	Sörred 4 gårdar	1388	ES 1814	En liten del av utredningsområdet i sydost ligger på Sörreds ängsmark
Björlanda	Låssby 4 gårdar	1388	LS 1864	Utredningsområdet avgränsar till Låssby utmark i nordväst
Lundby	Syrhåla 3 gårdar	1550	1750, SS 1807, LS 1863	Kartan 1750 är mycket schematisk i den del som berör utredningsområdet. Kartan från år 1839 är mer detaljerad, men ingen bebyggelse inom utredningsområdet

Topografin är kraftigt förändrad på grund av industribyggande under 1900-talet och det tidiga 2000-talet. Norra och östra delen av undersökningsområdet har i större utsträckning oförändrad topografi.

Den historiska bebyggelsen består av små byar på upp till fyra gårdar samt ensamgårdar. Flera av jordregisterenheter nämns i biskop Eysteins jordebok (Röde bok) från 1300-talets sista årtionden. Jordeboken är en förteckning över kyrkans egendomar i spåren av digerdöden. Flera av gårdarna i Björlanda socken har alltså varit kyrkans egendom och åtminstone en del av dem verkar ha varit i fortsatt bruk ännu några decennier efter pestens inledande härjningar kring år 1350. Det är mycket möjligt att flera gårdar också lades öde; det är dock en fråga som ligger utanför ramen för utredningen. Framme (1999) redovisar några tänkbara ödegårdar i Björlanda socken, men ingen som kan knytas till utredningsområdet.

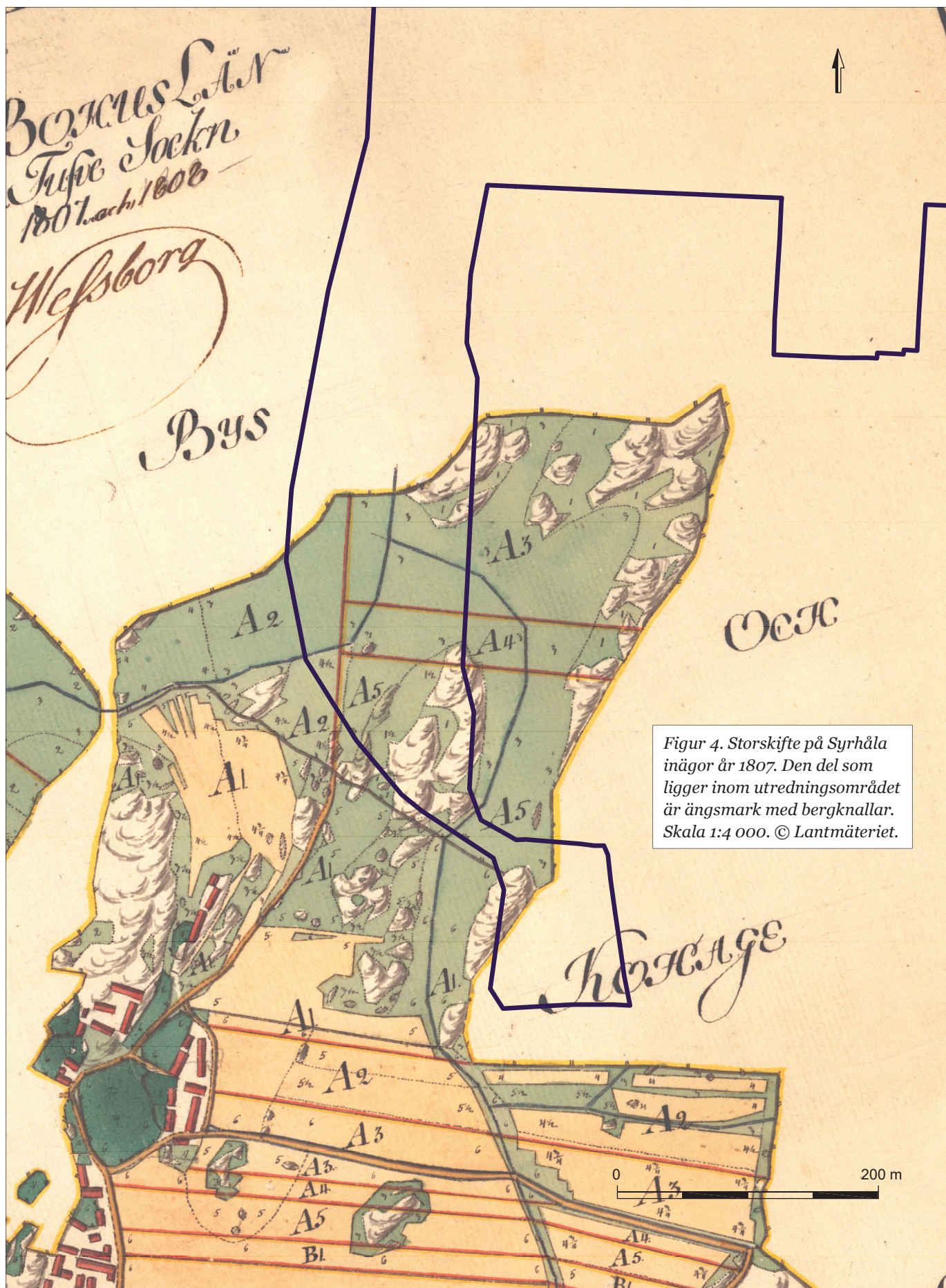
Den historiska åkermarken sådan den redovisas på storskiftes- och laga skifteskartorna är främst lokaliserad till de leriga och ibland sandiga svackorna mellan bergspartierna. Övrig mark användes till betesmark och ängsslätter. Nedan presenteras några av kartorna mer i detalj. Utredningsområdet är markerat på alla kartor som en referens.

Den äldsta kartan där utredningsområdet redovisas är från år 1750 och omfattar alla ägor till Syrhåla by. Den del som ligger inom utredningsområdet består av utmark och är mycket schematiskt framställd, vilket har försvårat rektifieringen (figur 3). Längst upp går ett stycke av Skäggereds ägor in i kartbilden, markerat som "Skäggeröd äng".

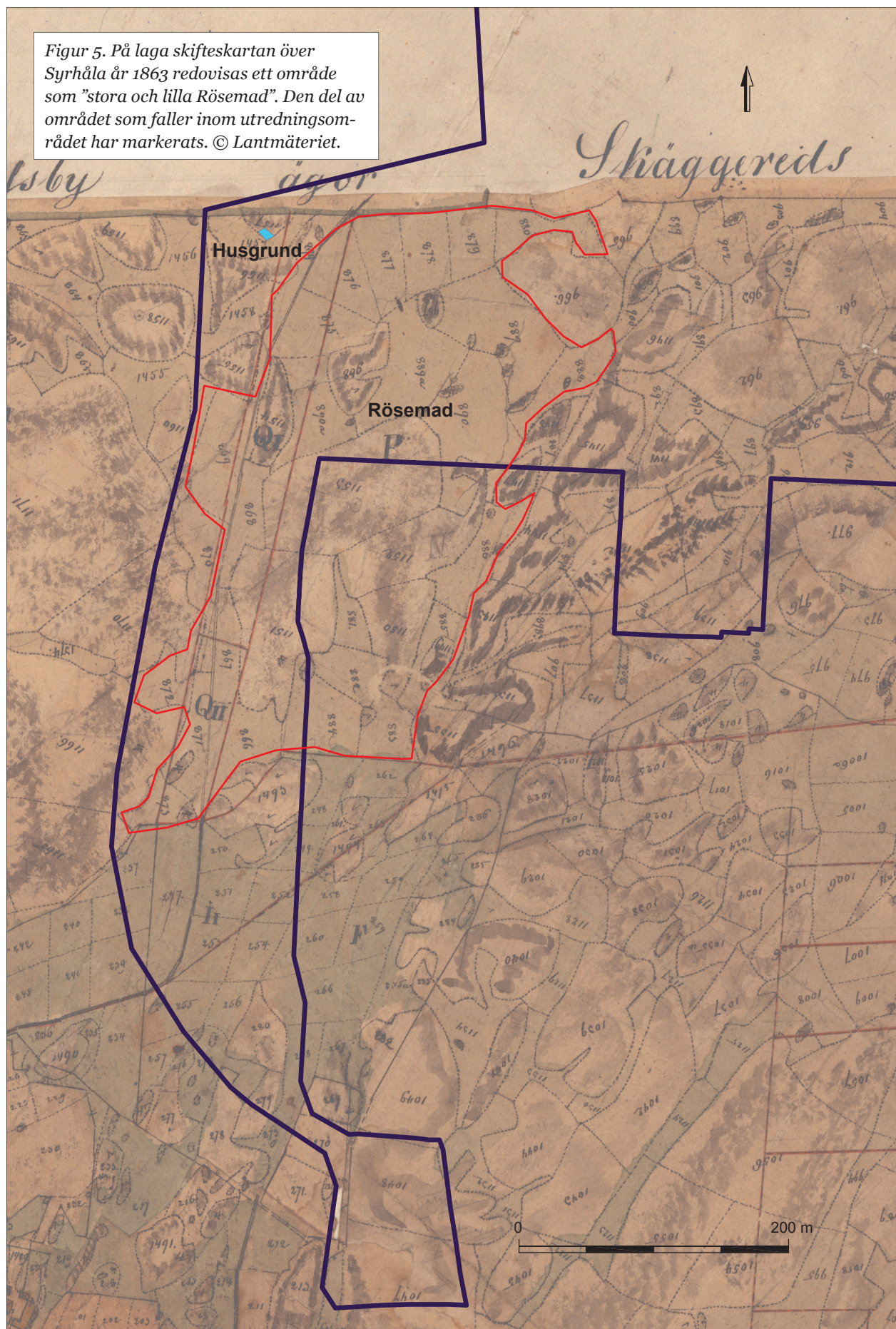
Nästa karta över Syrhåla är ett storskifte år 1807 (figur 4). Kartan redovisar bara inägomarken och omfattar endast en liten bit av utredningsområdet längst i söder. Denna del av inägorna var ängsmark med en del bergknallar. Några närmre detaljer redovisas inte.

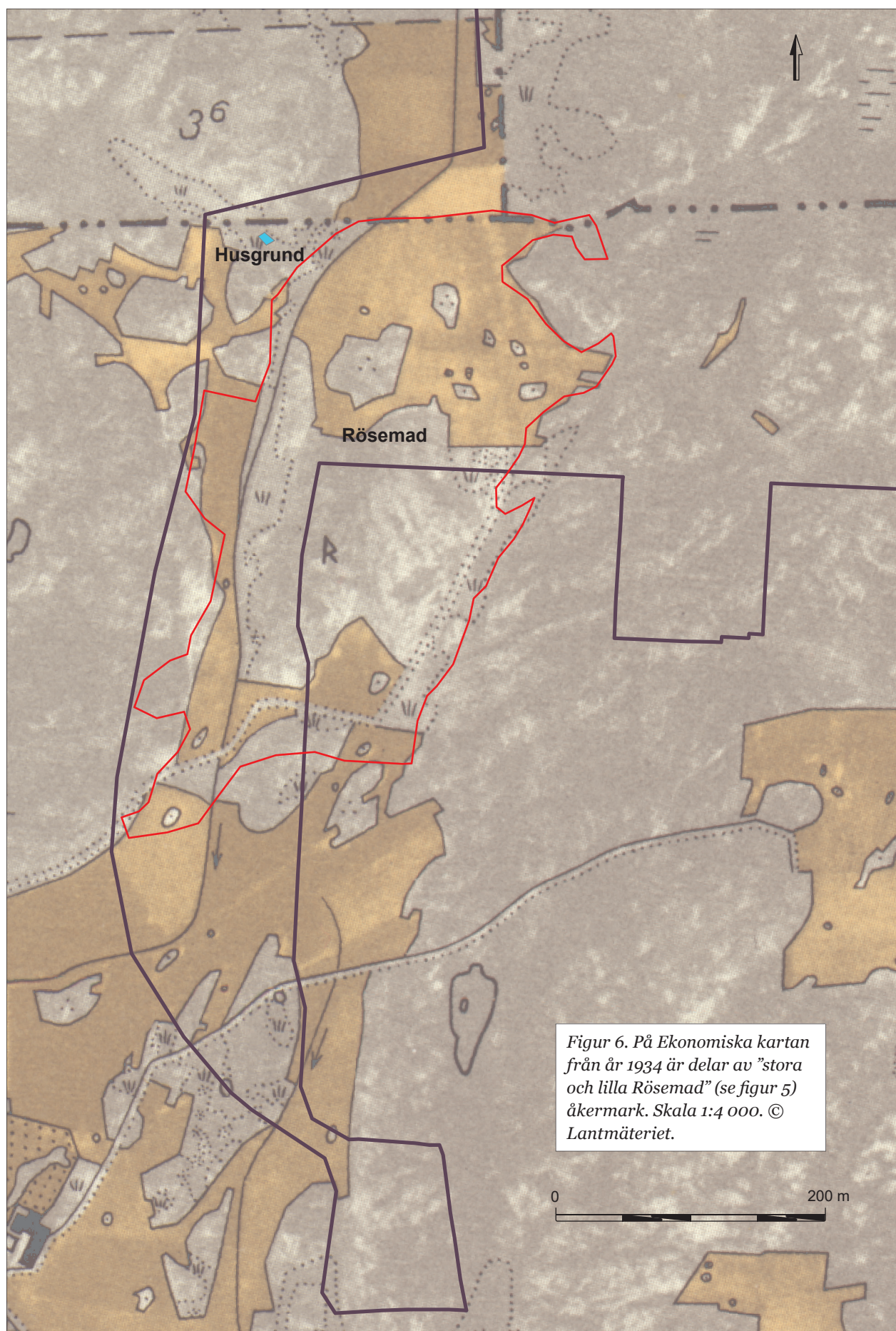
Syrhåla lades i laga skifte år 1863 och denna karta redovisar både inägor och utmark (figur 5). Beskrivningen till kartan är mycket kortfattad och den del av utmarken som omfattas av utredningsområdet beskrivs i huvudsak som berg, betesmark och ljungbackar. Ett undantag är ett område i utredningsområdets västra del som beskrivs som "stora och lilla Rösemad". Det skulle möjligen kunna syfta på ett område med röjningsrösen som alltså tidigare varit odlat. På Ekonomiska kartan från år 1934 är området åkermark, så eventuella äldre odlingsrösen torde vara bortforslade (figur 6). Det kan dock också tänkas att namnet syftar på det idag borttagna röset som låg på bergknallen mitt i området (L1960:1658).

Den historiska inägomarken till Röra by låg inom den östra delen av utredningsområdet. Själva gårdstomten och det mesta av åkermarken låg några hundra meter öster om utredningsområdet. På storskifteskartan 1804 redovisas inom utredningsområdet enbart äng och bergknallar, men på laga skifteskartan ser vi att några åkertegar har tagits upp här. Marknamnen antyder inget speciellt. Nordöstra spetsen av utredningsområdet sträcker sig norr om Röra marker cirka 50 meter in på Önneröds inägor. Landskapsbilden är här densamma med huvudsakligen äng och bergknallar.

Figur 5. På laga skifteskartan över Syrhåla år 1863 redovisas ett område som "stora och lilla Rösemad". Den del av området som faller inom utredningsområdet har markerats. © Lantmäteriet.

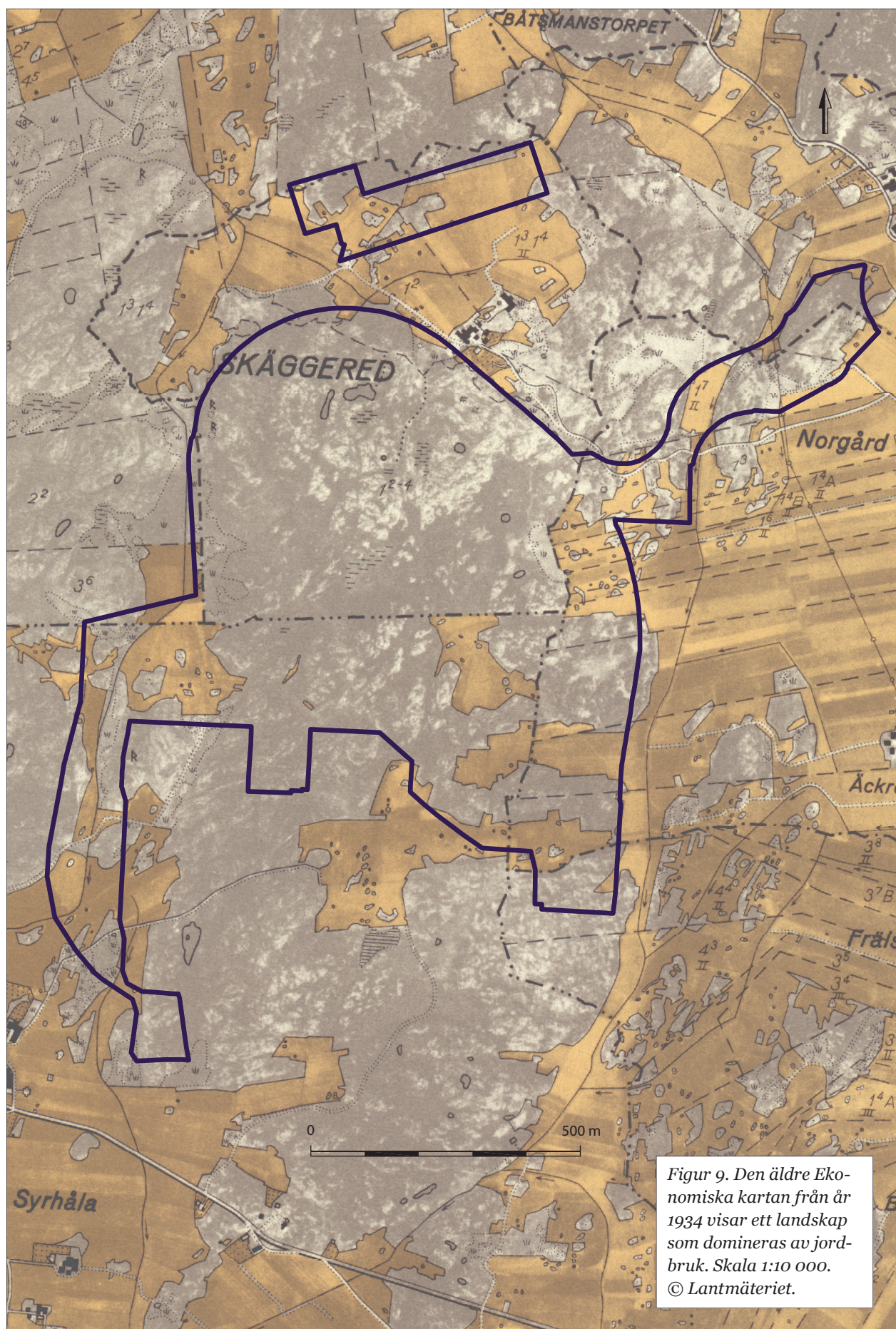

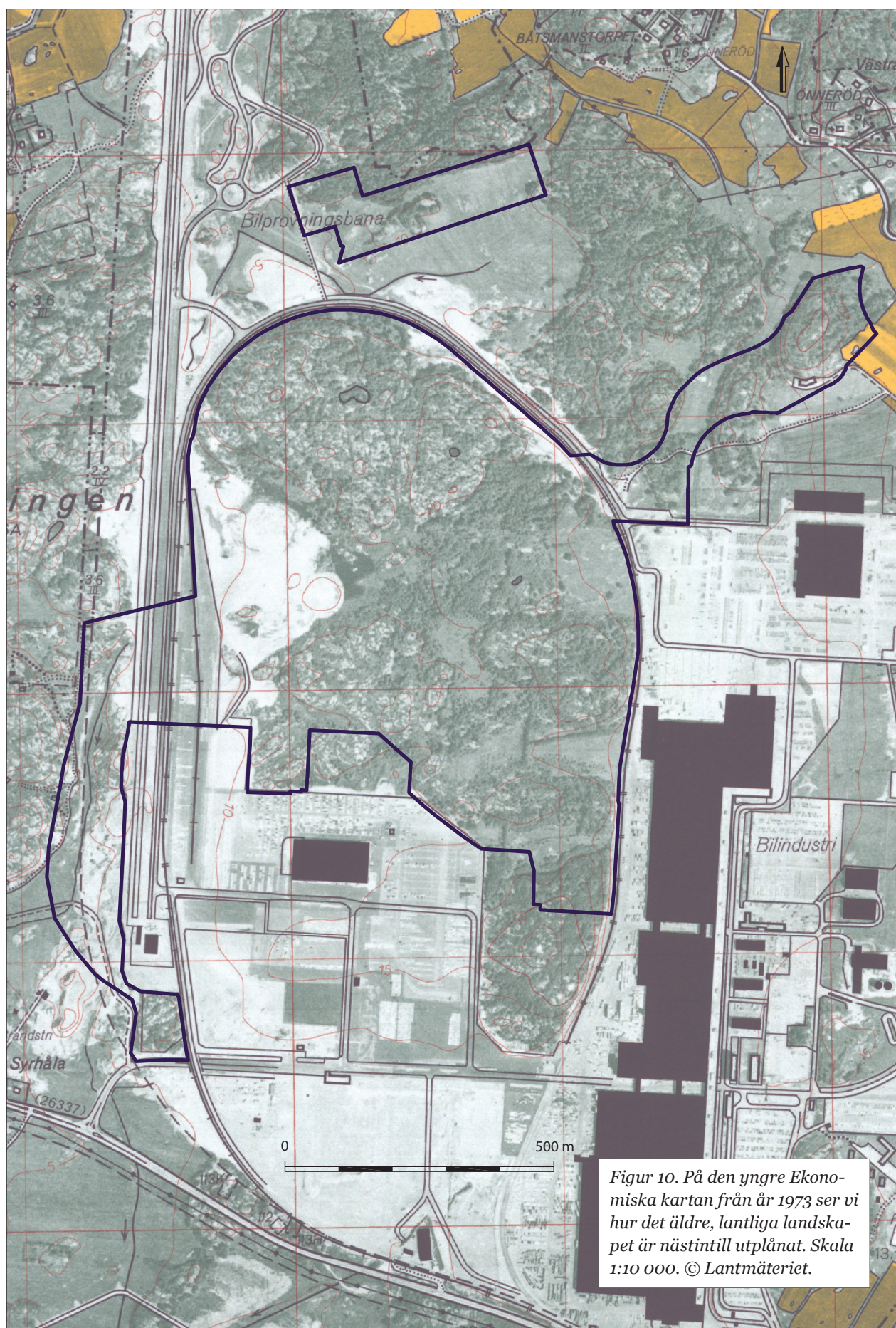
Figur 7. Den östra delen
av inägomarken till Röra
by vid laga skifte år 1839.
Mellan tiden för storskif-
tet år 1804 och laga skifte
ser vi att några åker-
tegar har tagits upp här.
Skala 1:4 000.
© Lantmäteriet.

Figur 8. Den norra delen av utredningsområdet går in på Skäggereds gamla utmark. Utredningsområdet markerat på storskifteskarta från år 1801. Skala 1:4 000. © Lantmäteriet.

Inägorna till Skäggered berörs delvis av utredningsområdet. Storskifteskartan från år 1801 redovisar här ängsmark, en väg och den södra delen av åkermarken, vilken tangeras av gränsen för utredningsområdet (figur 8). Gårdstomten till Skäggered låg bara cirka 50 meter norr om utredningsområdet, men berörs inte (L1960:1812).

En mindre del av utredningsområdet i sydöst går in på Sörreds marker som de redovisas vid enskiftet år 1814. Även här är det fråga om ängsmark med bergknallar.

Sammanfattningsvis ger de historiska kartorna alltså bilden av att utredningsområdet framför allt varit ett utmarksområde mellan flera olika byar och gårdar och användes främst till bete. I de fall utredningsområdet går in på inägor så rör det sig om ängsmark. Indikationerna på fornlämningar är få. Ännu på 1930-talet var detta ett lantligt område, men utbyggnaden av industrier och infrastruktur under 1900-talets andra hälft har helt förvandlat platsen, så som visas på figur 9 (1934) och figur 10 (1973). Idag är det svårt att urskilja det äldre landskapet annat än inom mycket små områden.

Resultat

Utifrån de iakttagelser som gjordes kunde vi konstatera att endast en av de platser som undersöktes i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet uppvisade kvarvarande lämningar av arkeologiskt intresse, L1960:2358. Övriga var sedan tidigare undersökta och borttagna. Dock kunde konstateras att ytterligare tre fornlämningar fanns inom området. Därtill registrerades en övrig kulturhistorisk lämning.

Nedan redovisas en sammanställning över lagskyddade fornlämningar inom utredda ytor, nyupptäckta fornlämningar, tidigare fornlämningar som nu saknar lagskydd (undersökta och borttagna) och övriga kulturhistoriska lämningar.

Lagskyddade fornlämningar inom utredningsområdet

De fornlämningar som finns inom utredningsområdet är boplatserna:

L1960:2358

L2021:8676 (nyupptäckt)

L2021:8677 (nyupptäckt)

L2021:8679 (nyupptäckt)

L1960:2358

Omfattning: cirka 3 200 kvadratmeter

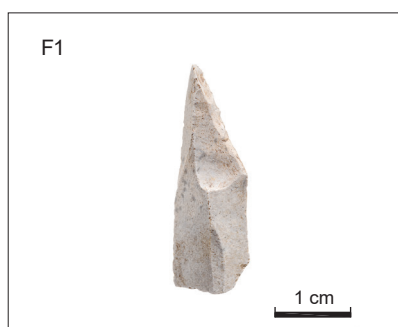
Nivå: cirka 14–20 meter över havet

Fornlämningen ligger på ett sadelläge i blandskogsmiljö. Den undersöktes av GAM 1968 och vid detta tillfälle handgrävdes 13 provgropar (0,5×0,5 meter stora). I anslutning till en av provgroparna handgrävdes även ett kortare schakt (2,5 meter långt) samt två meterstora rutor. Vid undersökningen hittades keramik, lerklining samt slagen flinta. Vid sidan av fynden framkom inga distinkta anläggningar, dock en mindre mörkfärgning.

Vid den nu genomförda undersökningen användes grävmaskin och fornlämningen kunde mer exakt avgränsas och dess status bedömas. Inom fornlämningen framkom bearbetad flinta, såväl mesolitisk (bland annat en lancettmikrolit) som yngre, samt keramik. Utöver

fynd påträffades även elva anläggningar i form av nio stolphål, en hård och en mindre grop med träkol och keramik. I samma grop framkom också några få brända benfragment, alla var cirka en millimeter stora och ytterst fragmenterade. Samtliga fynd undersöktes på plats. Förutom lancettmikroliten och keramikbitarna återdepone-
rades övriga fynd. Resultatet av undersökningen visar att fornlämningen finns kvar och alltså inte är borttagen.

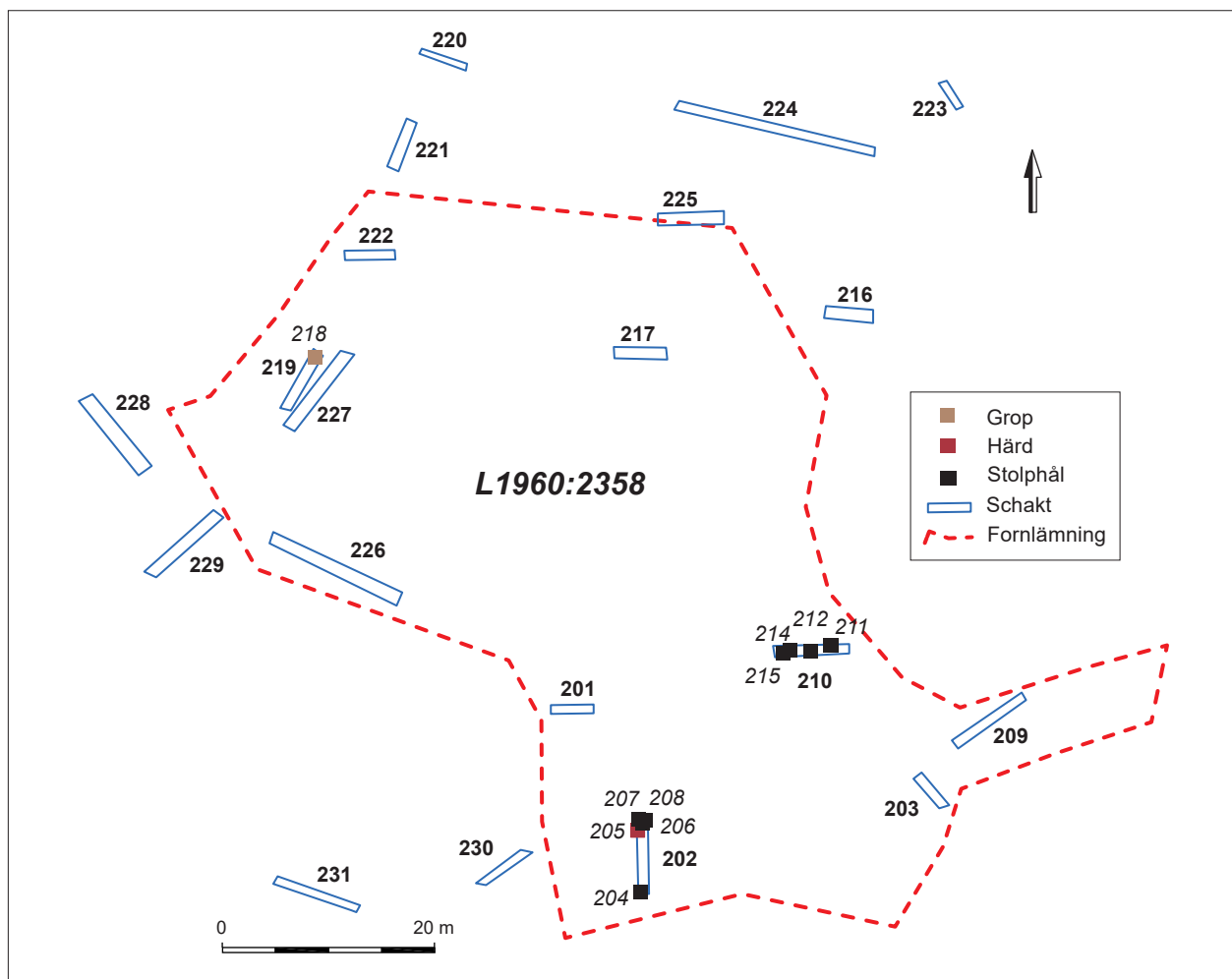
Undersökningen år 1968 har karaktären av utredning över sig och endast en liten del är stickprovsmässigt undersökt. En konsekvens av den nu genomförda undersökningen är att fornlämningens utsträckning har förändrats och justerats. Delar av den tidigare utsträckningen har tagits bort medan andra ytor har tillkommit.

Figur 11. Inom fornlämningen L1960:2358 påträffades slagen och bearbetad flinta, bland annat en pilspets från mesolitikum, en lancettmikrolit (F1). Skala 1:1. Foto: Markus Andersson.

Figur 12. Inom fornlämningen L1960:2358 framkom också keramik från äldre järnålder (F2). Flera av bitarna hade spår av dekor. Skala 1:1. Foto: Markus Andersson.

Figur 13. Schaktplan för L1960:2358. Skala 1:700.

L2021:8676

Omfattning: cirka 1 300 kvadratmeter

Nivå: cirka 6–8 meter över havet

Strax väster om Volvo fanns spår från förhistoriska, medeltida och nyare tidars anläggningar. Lämningarna låg på ett avsatsläge i en blandskogsmiljö, något söder om gravfältet L1960:1885 (Lundby 271:1).

I ljusbrun sand under ett matjordslager observerades bland annat tre gropar, en härd och två stenpackningar. Stenpackningarna var 3,5×1,5 (A539) respektive 8×4 (A550) meter stora och var inte synliga ovan mark. Den större stenpackningen låg utmed ett berg. I nivå med anläggningen observerades bränd lera och träkol.

Strax sydost om stenpackningen A539 fanns ett sannolikt spisoröse (A541). I matjorden invid A539 och A541 hittades yngre rödglaskeramik och järnfragment. Bland annat observerades ett fat och benet till en trebensgryta (båda 1600- eller 1700-tal). Väster om A539 fanns en modern husgrund. Platsen ligger strax väster om det område som kallas Rösemad i äldre kartmaterial och som möjligen kan kopplas till äldre odling.

Fynd som påträffades undersöktes på plats och återdeponerades.

L2021:8677

Omfattning: cirka 1 850 kvadratmeter

Nivå: cirka 16–22 meter över havet

Platsen ligger höglänt på en flack avsats och en invidliggande östsluttande slänt i blandskogsmiljö.

Lämningen påträffades vid den östra delen av en yta som tidigare registrerats som fossil åkermark, L1960:2356. Denna är även benämnd som RAÄ Lundby 279:1 (överförd från RAÄ Björlanda 188). I en äldre arkeologisk arkivrapport från Göteborgs stadsmuseum (nr 1968:6) samt i fyndrapporter år 1969 omnämns att enstensättning, från yngre bronsålder, som också kan ha använts under senare delen av äldre järnålder, funnits på platsen, nr 12:188/2 (Göteborgs stadsmuseum). Denna undersöktes år 1968, parallellt med andra arbeten i området. Stensättningen låg på krönet och östsluttningen av en berghäll inom ett impedimentområde. Vid undersökningen påträffades fynd som keramik, brända ben, ett järnfragment, tre glaspärlor samt redskap och avslag av flinta, bland annat en spånskrapa och ett retuscherat avslag. Norr om anläggningen fanns en igenväxande åker. Cirka 80 meter åt norr låg nr 12:188 (Göteborgs stadsmuseum), ett odlingsröse.

Hur mycket som faktiskt undersökts i detta område är oklart, men inga ytterligare uppgifter finns om gravar eller andra iakttagelser av arkeologiskt intresse. Vid den arkeologiska utredningen syntes inga spår av några fler gravar. Däremot fanns rester av mindre odlingsrösen och avgränsande stengärdesgårdar. En kontroll av de historiska kartorna visar att fornlämningen ligger inom den historiska inägomarken till Röra. Platsen brukades som ängs- och betesmark vid storskifte och laga skifte.

Flera schakt grävdes i den fossila åkermarken och i en åt öster liggande sluttning. Förutom schakten handgrävdes även provgropar. I många av schakten och provgroparna påträffades slagen flinta. Ett av de mer utmärkande fynden som gjordes var en konisk kärna från mesolitikum (sandarnakulturen). Här framkom också ett spån från samma tidsperiod. I ett av schakten fanns även resterna av en urlakad härd (A867). Fynd som påträffades undersöktes på plats och återdeponerades.

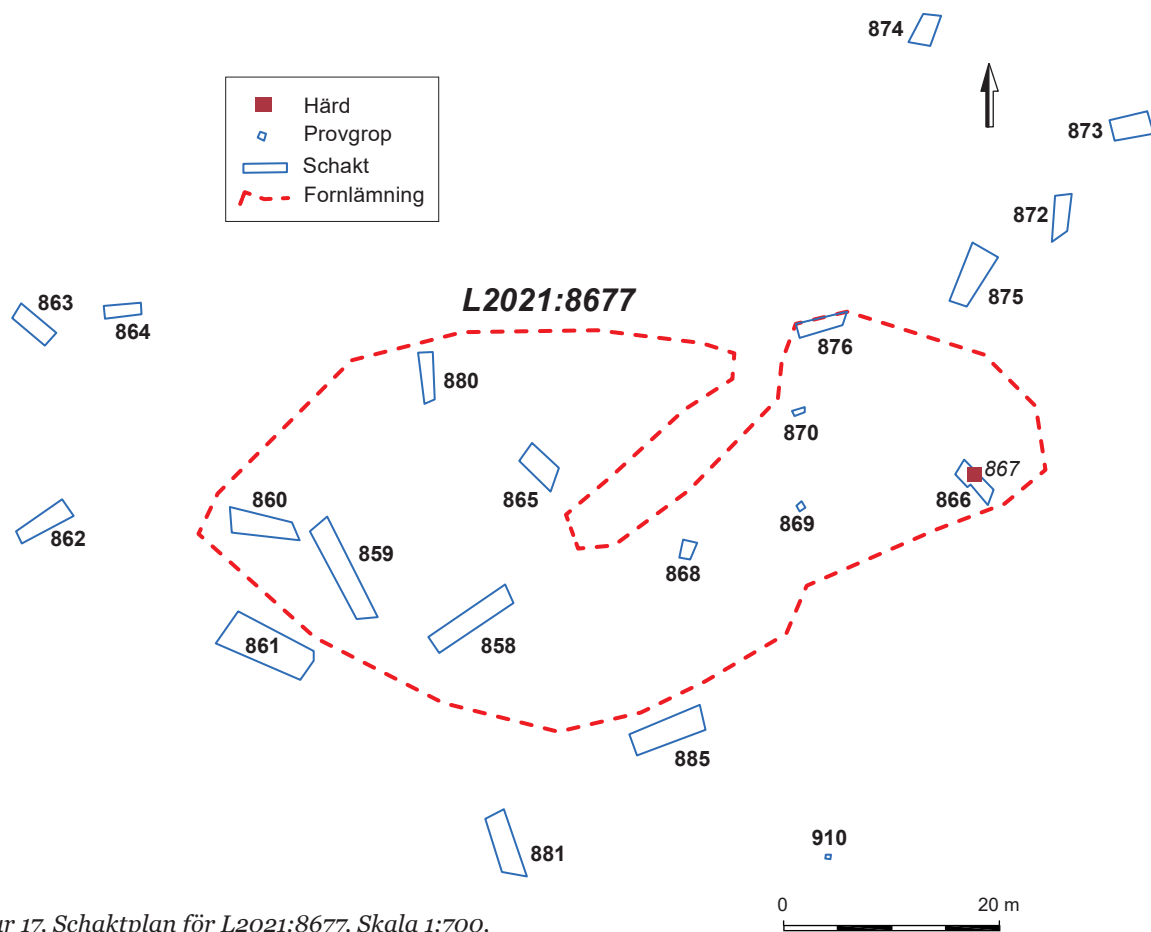
L2021:8679

Omfattning: cirka 3 400 kvadratmeter

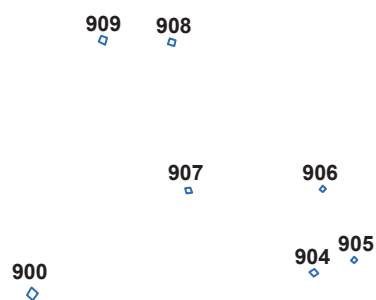
Nivå: cirka 17–22 meter över havet

Den nyupptäckta fornlämningen ligger i ett sadelläge mellan berg i blandskogsmiljö. Vid undersökningen framkom ett omfattande flintmaterial. Vid sidan av avslag och övrig slagen flinta hittades bland annat koniska spånkärnor, spån, spånskrapa, borrar samt en kärnyxa. Samtliga fynd undersöktes på plats. Förutom kärnyxan återdeponerades övriga fynd. Flintan kan dateras till mellanmesolitikum och så kallad sandarnakultur. Fynden framkom inom höjdintervallet 17–22 meter över havet, vilket innebär att en strandlinjedatering korresponderar väl med en typologisk- och teknologisk datering av flintartefakterna till mellanmesolitisk tid.

Boplatsen har varit strandbunden under mellanmesolitikum. Då det fanns en potential för att överlagrade organiska material skulle kunna finnas bevarade på något lägre nivåer, drogs ett flertal djupschakt i syfte att undersöka om så var fallet. Några indikationer på att så skulle vara fallet gavs inte.

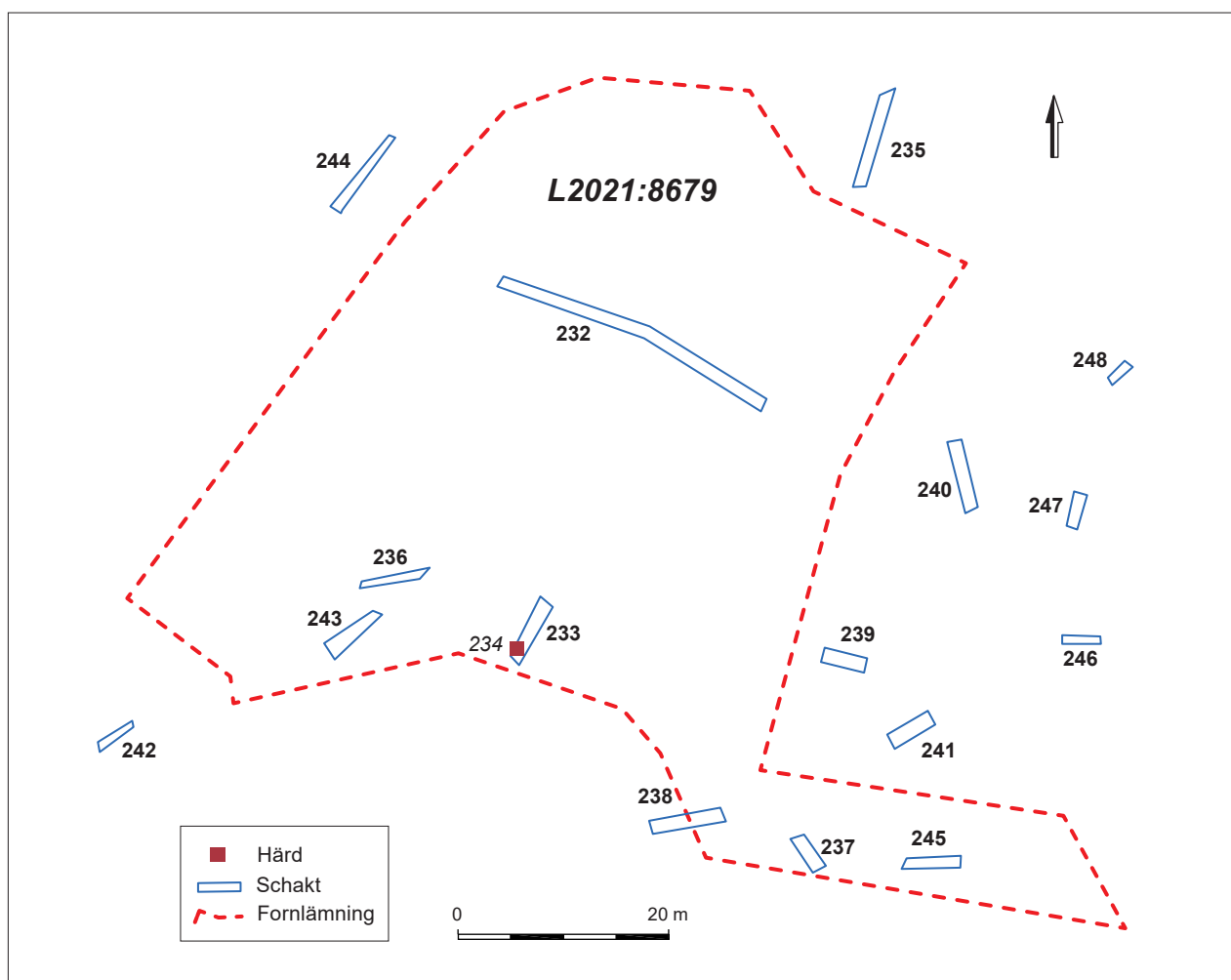
Figur 17. Schaktplan för L2021:8677. Skala 1:700.

Figur 16. En konisk kärna från sandarna-kulturen påträffades i ett av schakten inom L2021:8677. Foto: Jörgen Streiffert.

Figur 18. Inom fornlämningen L2021:8679 framkom slagen och bearbetad flinta, bland annat en kärnyxa (F3) från stenålder. Skala 1:1. Foto: Markus Andersson.

Figur 19. Schaktplan för L2021:8679. Skala 1:700.

Tidigare fornlämningar som nu saknar lagskydd (undersökta och borttagna)

Tidigare undersökta och borttagna fornlämningar är:

L1960:2352 (röse)

L1960:1280 (stensättning)

L1960:2353 (stensättning)

L1960:1821 (boplat)

L1960:2357 (boplat)

L1960:2356 (fossil åkermark)

L1960:1285 (boplat)

L1960:1658 (röse)

L1960:1822 (fornlämningsliknande lämning)

L1960:1823 (stenkrets/stenrad)

L1960:1839 (stensättning)

L1960:1840 (stensättning)

L1960:1773 (boplat)

L1960:1838 (boplat), som ligger inom en exploaterad yta, invid och utanför utredningsområdets gräns (söder om L1960:1839).

L1960:1256 (boplat) som finns i en omdanad yta vid testbanorna.

Delar av denna sträcker sig inom utredningsområdet.

Kommentar: Stora delar av L1960:1285 är förstörda. Sydvästra delen är exploaterad genom industribyggnation och genom boplatsens centrala delar, i riktning sydväst–nordost, har elledningar lagts ned. Schakt grävdes med maskin men på grund av elledningarna begränsades de till boplatsens yttre gränser i nordväst och sydost. I dessa schakt framkom varken anläggningar eller fynd. Det är vår bedömning att fornlämning L1960:1285 också bör betraktas som borttagen. Detta då den delvis är bebyggd samt på grund av nämnda elledningar.

Övriga kulturhistoriska lämningar

En mindre kallmurad byggnad påträffades i ett skogsområde i områdets norra del, L2021:8685. Lämningen var cirka 5×3 meter stor och två meter hög. Norra delen gränsades av ett delvis brutet berg. Södra delen bestod av en kallmurad vägg. Platsen var belägen på utmark enligt kartor från år 1750 och 1807 och det fanns ingen bebyggelse markerad här på kartorna. Lämningen uppfattades vara någon form av sentida ekonomibyggnad, som kan ha använts vid förvaring eller stallning av smådjur.

Avslutande kommentar

Utredningsområdet är nu helt undersökt. De lagskyddade fornlämningar som finns i området är: L1960:2358, L2021:8676, L2021:8677 och L2021:8679.

Referenser

- Framme, G. 1999. Jordrannsaking och skattläggning i Bohuslän 1662–1666. Göteborg. Språk- och folkminnesinstitutet.
- Nieminen, J. 2004. Naturgasledning från Rya till Stenungssund. 9 förundersökningar, Hisingsdelen. Björlanda 207, 289, 429, 459:1, Lundby 333, Säve 300, 324, 325/330, Tu 176. Förundersökningar, Göteborgs kommun. Göteborgs Stadsmuseum, Arkeologisk rapport 2004:54. Göteborg.
- Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län II. 1927. Ortnamnen på Göteborgs stads område (och i Tuve socken). Göteborg.
- Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län IV. 1936. Ortnamnen i V. Hisings härad. Göteborg.
- Svedberg, V. 2006. Stenålder och gårdslämningar på Volvo i Torslanda. Arkeologisk förundersökning och kartering. Riksantikvarieämbetet. UV Väst, rapport 2006:10. Stockholm.

Arkiv

Göteborgs stadsmuseum. Arkeologisk arkivrapport. Nr 1968:8

Kartor

Lantmäterimyndighetens arkiv

Björlanda sn Låssby. Laga skifte 1864 14-bjl-116
Björlanda sn Röra. Laga skifte 1839 14-bjl-65
Björlanda sn Skäggered. Storskifte 1801 14-bjl-19
Björlanda sn Sörröd. Enskifte 1814 14-bjl-37
Björlanda sn utmarken. Storskifte 1807 14-bjl-28
Björlanda sn Önneröd. Laga skifte 1835 14-bjl-56
Lundby sn Syrhåla. Laga skifte 1864 13-lun-56

Lantmäteristyrelsens arkiv

Björlanda sn Röra. Storskifte 1793 N5-23:1
Lundby sn Syrhåla. Delning 1750 N68-18:1
Lundby sn Syrhåla. Storskifte 1807 N68-18:2

Rikets allmänna kartverks arkiv

Ekonomiska kartan Torslanda NO 1934 J131-10NO
Ekonomiska kartan 7B1c Syrhåla 1973 J133-7B1c76

Administrativa uppgifter

KMR uppdragsnr: 202101462

Lst dnr: 431-44844-2021, beslutsdatum: 2021-10-20

Fornlämning: L1960:2358 m.fl. (Lundby 281:1 m.fl.)

SHM dnr: 511-00901-2021

SHM projektnr: 730614874

Företagare: Stadsbyggnadskontoret Göteborgs stad

Intrasiprojekt: A2021_172

Undersökningstid: 22 november–3 december 2021 och
28 februari–4 mars 2022

Projektgrupp: Anders Altnér, Petra Nordin, Anders Kjellin,
Glenn Johansson, John Evan Skole, Jörgen Streiffert
och Christina Rosén.

Exploateringsyta: cirka 88 hektar

Läge: Fastighetskartan, blad 64D OBS Biskopsgården

Koordinatsystem: Sweref 99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Dokumentationshandlingar: Analoga dokumentationshandlingar
förvaras i Statens historiska museers arkiv (SHM), Stockholm.

Digitala dokumentationshandlingar lagras tillsammans med
Intrasidatabasen.

Fynd: F1–F3 förvaras hos Arkeologerna, Statens historiska museer,
Mölndal, i väntan på fyndfördelningsbeslut. Övriga fynd
återdeponerades.

Bilagor

Bilaga 1. Tabell över schakt och provgropar

Schaktnr	Provgrop nr	Lagerbeskrivning
4		Humös matjord 0–0,35 m överlagrande sandinblandad lera
200		Förna/humös sandjord 0–0,25 m överlagrande siltig sand, 0,25–0,40 m
201		Förna/humös sandjord 0–0,20 m överlagrande siltig sand, 0,20–0,40 m. Fynd flinta: 8 flintavslag.
202		Förna/humös sandjord 0–0,20 m överlagrande något grusig sand, 0,2–0,30 m. Underliggande lager bestod av siltig sand. Fyra stolphål (A204, 206, 207, 208), en härd (A205).
203		Förna/humös sandjord 0–0,5 m överlagrande berg. Fynd flinta: 1 plattformskärna, 5 avslag.
209		Förna/humös sandjord 0–0,5 m överlagrande siltig sand, 0,5–0,60 m. Underliggande lager utgjordes av mjåla. Fynd flinta: 1 övrig kärna, 6 avslag.
210		Förna/humös sandjord 0–0,3 m överlagrande humös sandjord med en del sten, 0,3–0,50 m. Underliggande lager utgjordes av siltig sand, 0,5–0,70 m. Fem stolphål (A211, 212, 213, 214, 215).
216		Förna/humös sandjord 0–0,30 m överlagrande humös sandjord med en del sten, 0,3–0,45 m. Underliggande lager utgjordes av mjåla. Fynd flinta: 1 spånfragment, 5 avslag.
217		Förna/humös sandjord 0–0,3 m överlagrande siltig sand, 0,3–0,50 m. Fynd flinta: 9 avslag.
219		Förna/humös sandjord 0–0,35 m överlagrande siltig sand, 0,3–0,60 m. En grop (A218) med träkol, keramik och fragmentariska brända ben (A218). Fynd keramik: 11 skärvar.
220		Förna/humös sandjord 0–0,25 m överlagrande siltig sand, 0,3–0,60 m. Underliggande lager utgjordes av lera, 0,6–1,5 m.
221		Förna/humös sandjord 0–0,4 m överlagrande silt, 0,4–0,6 m
222		Förna/humös sandjord 0–0,4 m överlagrande silt, 0,4–0,60 m. Fynd flinta: 7 avslag.
223		Förna/humös sandjord 0–0,4 m överlagrande siltig sand, 0,4–0,60 m
224		Förna/humös sandjord 0–0,4 m överlagrande siltig sand/mjåla, 0,4–0,70 m
225		Förna/humös sandjord 0–0,3 m överlagrande siltig sand, 0,3–0,60 m. Fynd flinta: 1 spån, 1 avslag. Tvärs genom schaktet fanns ett stråk av fin sand. Sannolikt avsatt av vatten som runnit mellan bergen. Sanden innehöll en del flinta.
226		Förna/humös sandjord 0–0,4 m överlagrande siltig sand, 0,4–0,60 m. Fynd flinta: 6 avslag.
227		Förna/humös sandjord 0–0,3 m överlagrande grusig sand, en del sten 0,3–0,45 m. Underliggande lager utgjordes av siltig sand 0,45–0,60 m. Fynd flinta: 1 lancettmikrolit, 1 avslag (båda framkom i det grusiga sandlagret).
228		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande berg/morän. Fynd: 1 kärnfragment (flinta), 2 avslag (flinta), 3 kvartsavslag.
229		Förna/humös sand 0–0,5 m överlagrande siltig sand, 0,5–0,70 m
230		Förna/humös sand 0–0,4 m överlagrande siltig sand, 0,4–0,70 m
231		Förna/humös sand 0–0,4 m överlagrande silt, 0,4–0,50 m
232		Förna/humös sandjord 0–0,4 m överlagrande grusig sand med stenar 0,4–0,50 m. Underliggande lager utgjordes av lerig sand, 0,5–0,90 m och lera, 0,9–1,5 m. Fynd flinta: i lagret med förna/humös sandjord påträffades 1 spånkärna och 51 avslag. I det underliggande lagret med grusig sand framkom 1 ensidig spånkärna, 2 övriga kärnor, 3 fragment från spånkärna, 1 spån, 1 spånborr, 1 skrapa gjord på ryggspån/plattformsavslag och 18 avslag.
233		Förna/humös sandjord 0–0,3 m överlagrande fin sand, 0,3–0,60 m. Underliggande lager bestod av mjåla, 0,6–0,80 m. En härd (A234). Fynd flinta 1 avslag samt två avslag som hittades i härden.
235		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande morän/sten/berg
236		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande sten/grus 0,3–0,40 m. Underliggande lager bestod av berg/silt. Fynd flinta: 1 kärnfragment.
237		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande fin sand, 0,3–0,50 m. Underliggande lager bestod av grus och sten, 0,5–0,6 m. Därefter vidtog ett lager med mjåla.
238		Förna/humös sand 0–0,1 m överlagrande fin sand, 0,1–0,30 m. Underliggande lager bestod av grus och sten, 0,3–0,5 m. Därefter vidtog mjåla
239		Förna/humös sand 0–0,1 m överlagrande fin sand, 0,1–0,30 m. Underliggande lager bestod av grus och sten, 0,3–0,5 m. Därefter vidtog mjåla. Fynd flinta: 5 avslag samt 1 kvartsavslag.
240		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande fin sand, 0,1–0,50 m. Underliggande lager bestod av grus och sten, 0,5–0,6 m. Fynd flinta: 3 avslag.
241		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande lerig sand, 0,3–0,80 m. Underliggande lager bestod av lera 0,8–1,8 m
242		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande sten/berg
243		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande sten/grus 0,3–0,45 m. Fynd flinta: 1 avslag.
244		Förna/siltig sand 0–0,3 m överlagrande siltig lera 0,3–1,4 m. Därefter vidtog berg.
245		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande grusig sand och sten, 0,3–0,45 m. Därefter vidtog berg. Fynd flinta: 1 kärnyxa, 1 kärnfragment, 6 avslag.
246		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande lerig sand 0,3–0,9 m. Underliggande lager bestod av lera, 0,9–2,1 m. Fynd flinta: 1 avslag.
247		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande sandig lera 0,3–1,5 m. Underliggande lager bestod av skalgrus, 1,5–1,8 m. Därefter vidtog lera.

Schaktnr	Provgrop nr	Lagerbeskrivning
248		Förna/humös sand 0–0,3 m överlagrande sandig lera 0,3–1,2 m. Därefter vidtog lera.
500		Lerinblandad sand 0–0,2 m överlagrande 0,2–0,3 m sandig morän med sten upp till 0,1 m stora. Därefter vidtog berg.
501		Lerinblandad sand 0–0,2 m överlagrande 0,2–0,25 grå lera. Därefter vidtog berg.
502		Lerinblandad humös sand 0–0,2 m överlagrande 0,2–0,25 sandig morän med sten upp till 0,1 m. 0,25–0,3 m gråbrun lera. Därefter vidtog berg.
503		Påförda massor 0–0,7 m, grå lera med plast och recent material. 0,7–1 m sandig morän med stenar upp till 0,2 m
504		Lerinblandad mörk sand 0–0,2 m överlagrande sandig morän med sten och grus. Vid 0,7 m vidtog berg.
505		Humös morän med sten och grus, 0,2–0,3 m, med slagen flinta. Vissa var patinerade och svallade. Underliggande lager utgjordes av 0,3–0,5 m lerinblandad grusig sand med spridda bitar av flinta, vissa var patinerade (invidliggande ytor var söndergrävda sedan tidigare och avgränsade med berg).
507		Förna 0–0,1 m överlagrande 0,1–0,2 m humös sand med stenar. Därefter vidtog berg.
511		Förna 0–0,1 m överlagrande 0,1–0,2 m humös sand med stenar. Därefter vidtog berg.
512		Direkt under förnan, 0–0,1 m, fanns resterna av en recent husgrund (tegel och radonplattor)
513		Förna 0–0,1 m överlagrande ett 0,1–0,2/0,3 m humöst sandlager med en diffus stensamling. Ligger direkt på berg.
514		Torv och humös lerinblandad sand, 0–0,15 m, överlagrande ett 0,15 m humöst sand och gruslager. Här fanns eventuellt en gles stenpackning (A515) med upp till 0,2 m stora stenar. Ligger direkt på berg.
516		Lerinblandad humös sand, 0–0,3 m, med bitar av flinta överlagrande ett 0,3–0,35 m grusigt sandlager med enstaka patinerade flintor. Underliggande lager utgjordes av 0,35–0,45 m lerinblandad morän. Därefter vidtog berg
518		Humös lerinblandad sand, 0–0,3 m, med upp till 0,3 m stora stenar överlagrade 0,3–0,45 m lerinblandad något grusig sand med stenar. Underliggande lager utgjordes av ett 0,45–0,5 m grusig sand. Därefter vidtog lera.
519		Humös lerinblandad sand, 0–0,1 m, med stenar. Underliggande lager bestod av 0,1–0,3 m lerinblandad morän. Därefter vidtog berg.
520		Humös lerinblandad sand, 0–0,2 m, med fynd av recent keramik. Underliggande lager bestod av 0,2–0,3 m humös sand med upp till 0,25 m stora stenar. Träkol observerades i lagret samt enstaka flintavslag. Därefter vidtog morän och berg.
521		Humös lerinblandad sand, 0–0,2 m. I lagret påträffades sentida keramik och två flintavslag med retusch.
522		Humös sand med stenar, 0–0,15 m. Därefter vidtog berg.
523		Humös sand 0–0,2 m överlagrande 0,2–0,35 m morän. Därefter vidtog lerinblandad morän.
524		Humös sand 0–0,2 m. Därefter vidtog berg.
525		Humös sandinblandad lera, 0–0,2/0,25 m. En härd (A526) och två gropar (A527 och 528). Fynd: yngre rödgods (bland annat från en trebensgryta, ett fragment med mönster (1600–1700-tal) och ett stort antal järnfragment.
530		Humös sandinblandad lera, 0–0,2 m. Schakt invid recent husgrund, ett stenlager som låg direkt på berget.
532		Humös sandinblandad lera, 0–0,35 m, överlagrande 0,35 m gulbrun lera.
533		Humös sandinblandad lera, 0–0,3 m (med nedgrävda bilbatterier). Lagret överlagrade 0,3–1,3 m gulbrun lera.
534		Påförd lera med stenar, 0–0,45 m
535		Sandinblandad lera, 0–0,15 m, Därefter vidtog berg.
536		Påfört grus och sandlager, 0–0,3 m, överlagrande 0,3–0,35 m sandinblandad lera. Från 0,35 m vidtog sand (samma sandlager som i schakt 525).
537		Påfört grus och sandlager, 0–0,3 m, med sentida föremål som plattor och skor. Därefter vidtog sand (samma sandlager som i schakt 525).
542		Humös lerinblandad sand, 0–0,2 m. Därefter vidtog berg.
543		Humös lerinblandad sand, 0–0,2 m. Därefter vidtog berg.
544		Påförda massor, 0–0,25 m, överlagrande 0,25–0,35 m humös lerinblandad sand. Därefter vidtog morän.
545		Humös sandinblandad lera, 0–0,35 m. I lagret framkom nedgrävda batterier och plast, stört invid recent husgrund. Underliggande lager bestod av 0,35–0,5 m lera. Därefter syntes upp till 0,45 m stora stenar i lerlagret.
546		Sandinblandad lera, 0–0,2 m. Därefter vidtog sandinblandad lera.
547		Humös lerinblandad sand, 0–0,15 m. Därefter vidtog berg och lera.
548		Humös lerinblandad sand, 0–0,2 m, överlagrande 0,2–0,3 m morän. Därefter vidtog lera.
549		Humös lerinblandad sand, 0–0,2 m som överlagrar en stenpackning (sannolikt en husgrund)
551		Humös sandinblandad lera, 0–0,3/0,35 m, överlagrande 0,3 m sand. Två gropar (A553 och A554).
555		Humös sandinblandad lera, 0–0,3/0,35 m, överlagrande 0,35 m sandinblandad lera.
556		Humös sandinblandad lera, 0–0,2 m. Del av husgrund (?) i söder.
	801	Förna, 0,05 m, överlagrande 0,1 m matjord. Därefter vidtog berg.
	802	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	803	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	804	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	805	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	806	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand

Schaktnr	Provgrop nr	Lagerbeskrivning
	807	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	808	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	809	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	810	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	811	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	812	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	813	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	814	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	815	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	816	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	817	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	818	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	819	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	820	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	821	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	822	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	823	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	824	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	825	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	826	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	827	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	828	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	829	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	830	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	831	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	832	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	833	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	834	Matjord, 0,25 m, överlagrande siltig sand
	835	Matjord, 0,35 m, med enstaka natursten, tegelkross, buteljglas, fragment av flintgods. Underliggande lager utgjordes av siltig sand, enstaka kolfragment och sten- eller plogspår.
	836	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	837	Matjord, 0,1 m. Därefter vidtog berg
	838	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	839	Matjord, 0,1 m, överlagrande siltig sand
	840	Matjord, 0,4 m, med enstaka naturflinta. Underliggande lager utgjordes av siltig sand.
842		Matjord, 0,1–0,15 m, med enstaka sten. Underliggande lager utgjordes av grusig sand med kantig sten.
843		Matjord, 0,1–0,15 m, med enstaka natursten. Underliggande lager utgjordes av grusig sand, bitvis berggrund. Överlagras fläckvis av en tunn siltlins med rester av snäckskal.
844		Matjord, 0,1 m. Underliggande lager utgjordes av grus med natursten.
845		Matjord, 0,1 m, med enstaka sten. I botten sandig silt med natursten och kantig sten.
846		Matjord, 0,2 m, med enstaka kolfragment. Underliggande lager utgjordes av siltig sand med enstaka naturflinta och frostsprängd flinta.
847		Matjord, 0,1–0,15 m, med natursten och sentida sopor. Underliggande lager utgjordes av siltig sand.
848		Förna, 0,05 m, överlagrande siltig sand
849		Förna, 0,05 m, överlagrande siltig sand med natursten
850		Förna, 0,05 m, överlagrande siltig sand med natursten
851		Förna, 0,05 m. Underliggande lager var omrört, sand, grus och lerklumpar.
	852	Matjord, ca 0,35 m, (blötmark) överlagrande siltig sand
	853	Matjord, ca 0,35 m, (blötmark) överlagrande siltig sand med inslag av naturflinta
	854	Matjord, ca 0,35 m, (blötmark) överlagrande siltig sand med inslag av naturflinta
	855	Matjord, ca 0,35 m, (blötmark) överlagrande siltig sand med inslag av naturflinta
	856	Matjord, ca 0,35 m, (blötmark) överlagrande siltig sand med inslag av naturflinta
857		Matjord, 0,25–0,3 m, med enstaka sentida järnspikar. Underliggande lager utgjordes av grovkornig sand, 0,3 m, med enstaka natursten. Därefter vidtog kompakt fin sand med natursten och naturflinta.

Schaktnr	Provgrop nr	Lagerbeskrivning
858		Matjord, 0,1 m, överlagrande grusig sand med enstaka natursten, naturflinta och slagen flinta varav en var en kärna från mesolitikum (Sandarnatid) samt ett spån från samma tidsperiod
859		Matjord, 0,2 m, med enstaka natursten. Underliggande lager utgjordes av grusig sand med enstaka natursten, naturflinta och slagen flinta.
860		Matjord, 0,1–0,2 m, med enstaka natursten. Underliggande lager utgjordes av grusig sand med enstaka natursten, naturflinta och slagen flinta.
861		Matjord, 0,15 m, med enstaka fragment av porslin och tegelkross. Underliggande lager utgjordes av grovkornig sand med enstaka natursten, naturflinta och krossad flinta. Här syntes också spår från plog. Berg fanns vid ca 0,5 m djup. Berg fanns vid 0,5 m.
862		Matjord, 0,2 m. Låg delvis berg och grusig sand med enstaka natursten, järnutfällning och naturflinta.
863		Matjord, 0,15 m, överlagrande siltig sand med natursten, järnutfällning och enstaka naturflinta
864		Matjord, 0,2–0,35 m, med enstaka natursten. Underliggande lager utgjordes av siltig sand med mycket natursten.
865		Matjord, 0,1–0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka natursten, naturflinta och slagen flinta
866		Matjord, 0,2 m, överlagrande sand, 0,3 m, med slagen flinta, naturflinta och enstaka natursten. I samma lager påträffades också en urlakad hård (A867).
	868	Matjord 0,25 m, med enstaka mindre natursten, spik, glas, tegelkross och slagen flinta. Underliggande lager bestod av sand med järnutfällning, enstaka mindre natursten och slagen flinta.
	869	Matjord, 0,1–0,2 m, överlagrande berg
	870	Matjord, 0,1–0,2 m, överlagrande berg
872		Matjord/förna, 0,1 m, överlagrande siltig sand med natursten
873		Matjord/förna, 0,1 m, överlagrande siltig sand med natursten
874		Matjord/förna, 0,05–0,2 m, överlagrande berg och siltig sand med natursten
875		Matjord/förna, 0,1–0,2 m, överlagrande sand med natursten
876		Matjord, 0,15 m, överlagrande grusig sand med enstaka natursten, naturflinta och slagen flinta
	877	Matjord, 0,1–0,2 m, överlagrande berg
	878	Matjord, 0,1–0,2 m, överlagrande berg
	879	Matjord, 0,1–0,2 m, överlagrande berg
880		Matjord, 0,15 m, överlagrande grusig sand med enstaka natursten, naturflinta, slagen flinta
881		Matjord, 0,2 m, överlagrande sand med enstaka natursten, naturflinta och frostsprängd flinta
885		Matjord/förna, 0,2 m, överlagrande sand
886		Matjord, 0,25 m, överlagrande siltig sand med natursten
887		Matjord, 0,35 m, överlagrande siltig sand
888		Matjord, 0,35 m, med enstaka natursten och naturflinta. I botten är sand med enstaka natursten, naturflinta och två bitar slagen flinta.
889		Matjord, 0,35 m, med enstaka natursten och naturflinta. Underliggande lager utgjordes av sand med enstaka natursten och naturflinta.
890		Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand
891		Matjord, 0,2 m, överlagrande berg
892		Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand
893		Matjord, 0,25 m, överlagrande siltig sand med enstaka naturflinta, 0,2 m tjock. Underliggande lager utgörs av sand, 0,1 m. Därefter vidtog kompakt sand.
894		Matjord, 0,2 m, överlagrande berg
895		Matjord, 0,2 m, överlagrande berg och siltig sand
896		Matjord, 0,2 m, överlagrande berg
	900	Matjord, 0,2 m, överlagrande berg
	901	Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand
	902	Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand
	903	Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand
	904	Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand
	905	Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand
	906	Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand
	907	Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand
	908	Matjord, 0,2 m, överlagrande berg
	909	Matjord, 0,2 m, överlagrande berg
	910	Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand
1000		Matjord, 0,2 m, överlagrande grusig sand
1001		Förna, 0,1 m, överlagrande berg

Schaktnr	Provgrop nr	Lagerbeskrivning
1002		Förna, 0,1 m, överlagrande berg och grusig sand
1003		Förna, 0,1 m, överlagrande berg och grusig sand
1004		Matjord, 0,15 m, överlagrande siltig sand, 0,1 m. Underliggande lager utgjordes av grusig sand med naturflinta
1005		Matjord, 0,1 m, överlagrande berg
1006		Matjord, 0,1 m, överlagrande berg
1007		Matjord, 0,2 m, överlagrande berg
1008		Matjord, 0,2 m, överlagrande sand med naturflinta
1009		Matjord, 0,2 m, överlagrande sand. Därefter vidtog berg
1010		Matjord, 0,2 m, överlagrande berg
1011		Matjord, 0,2–0,25 m, överlagrande silt med enstaka natursten
1012		Matjord, 0,15 m, överlagrande berg
1013		Matjord, 0,25 m, överlagrande silt med natursten
1014		Matjord, 0,2 m, överlagrande siltig sand med naturflinta
	1015	Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
	1016	Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
	1017	Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
	1018	Matjord 0,2 m, överlagrande sand
	1019	Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
1020		Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
1021		Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
1022		Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
1023		Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
1024		Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
1025		Matjord 0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka naturflinta
1026		Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
1027		Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
1028		Matjord 0,2 m, överlagrande sand med enstaka naturflinta
1029		Förna, 0,1 m, överlagrande berg och bitvis sand
1030		Förna, 0,1 m, överlagrande berg och bitvis sand
	1031	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis sand
	1032	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka naturflinta
	1033	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis sand
	1034	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis sand
	1035	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand
	1036	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis grusig sand
	1037	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis grusig sand
	1038	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis grusig sand
	1039	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis grusig sand
	1040	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis grusig sand
	1041	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis grusig sand
	1042	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis grusig sand
	1043	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis grusig sand
	1044	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka naturflinta
	1045	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka naturflinta
	1046	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis grusig sand
	1047	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och bitvis grusig sand
	1048	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand
	1049	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand
	1050	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka naturflinta
	1051	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1052	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand
	1053	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1054	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1055	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand

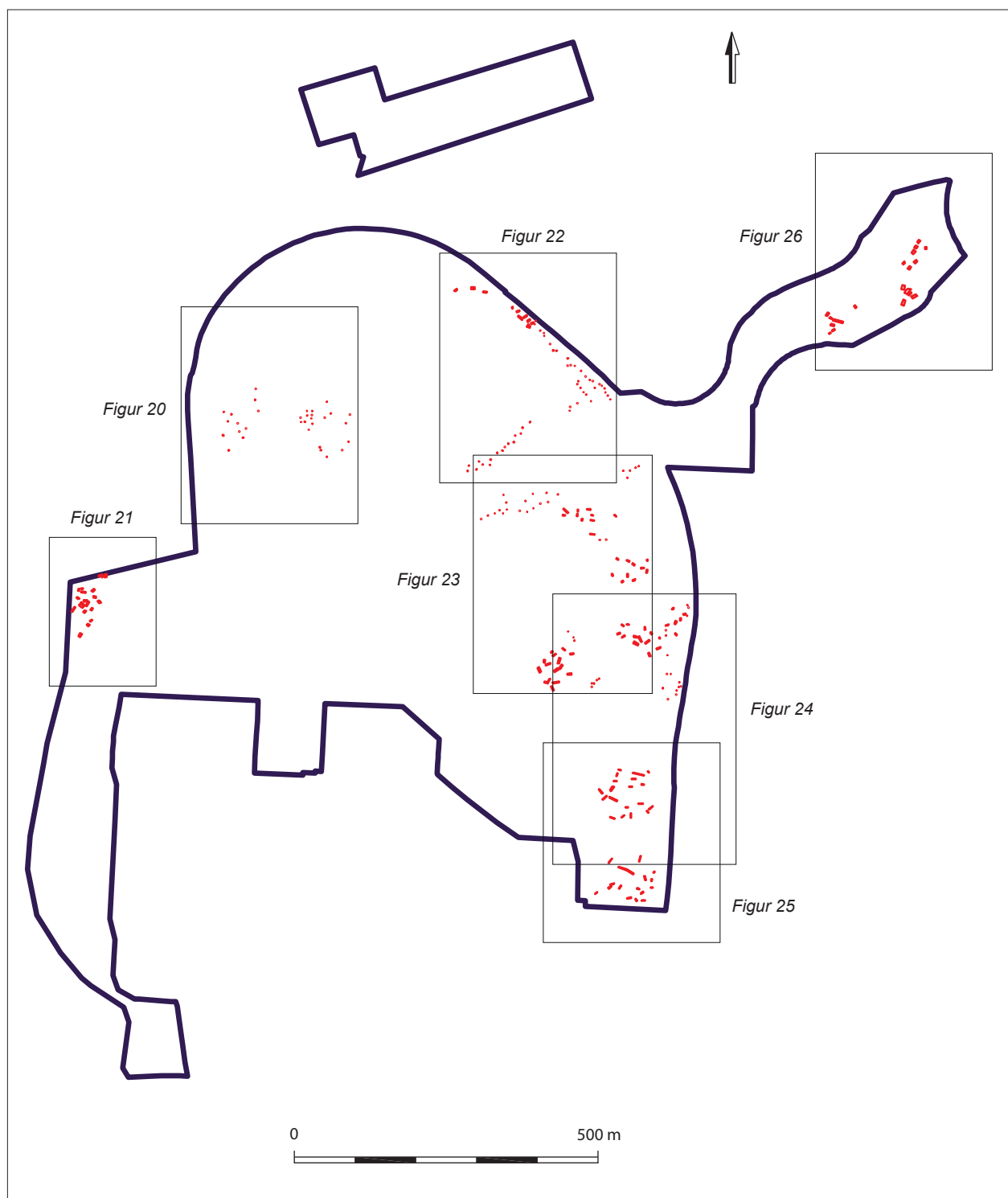
Schaktnr	Provgrop nr	Lagerbeskrivning
	1056	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1057	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1058	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1059	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1060	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1061	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1062	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1063	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand med naturflinta
	1064	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1065	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1066	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1067	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med naturflinta
	1068	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med naturflinta
	1069	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med naturflinta
	1070	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med naturflinta
	1071	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1072	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg och grusig sand
	1073	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1074	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1075	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1076	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1077	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1078	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1079	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1080	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1081	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1082	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1083	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1084	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1085	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1086	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1087	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande berg
	1088	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande sand
	1089	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande sand
	1090	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand
	1091	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka naturflinta
	1092	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka naturflinta
	1093	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand
	1094	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka naturflinta
	1095	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka naturflinta
	1096	Förna/mull, 0,2 m, överlagrande grusig sand med enstaka naturflinta

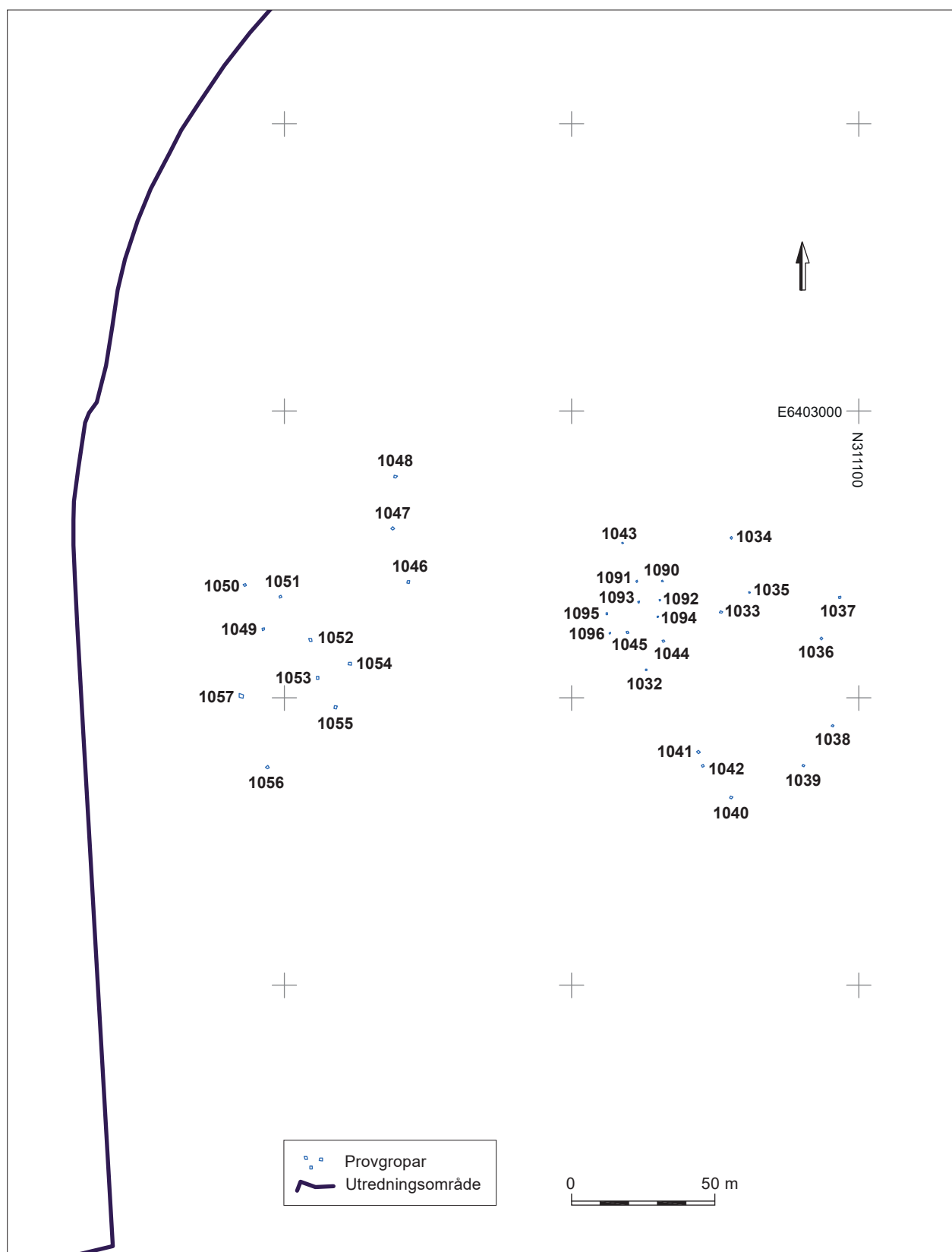
Bilaga 2. Fyndtabell

Fyndnr	Sakord	Material	Antal	Vikt (g)	Kontext	Beskrivning
1	Lancettmikrolit	Flinta	1		Schakt 227 (L1960:2358)	Patinerad, retusch vid spets
2	Keramikbitar	Keramik	10	120	Schakt 219, A218 (L1960:2358)	Flera med dekor
3	Kärnyxa	Flinta	1		Schakt 245 (L2021:8679)	Patinerad

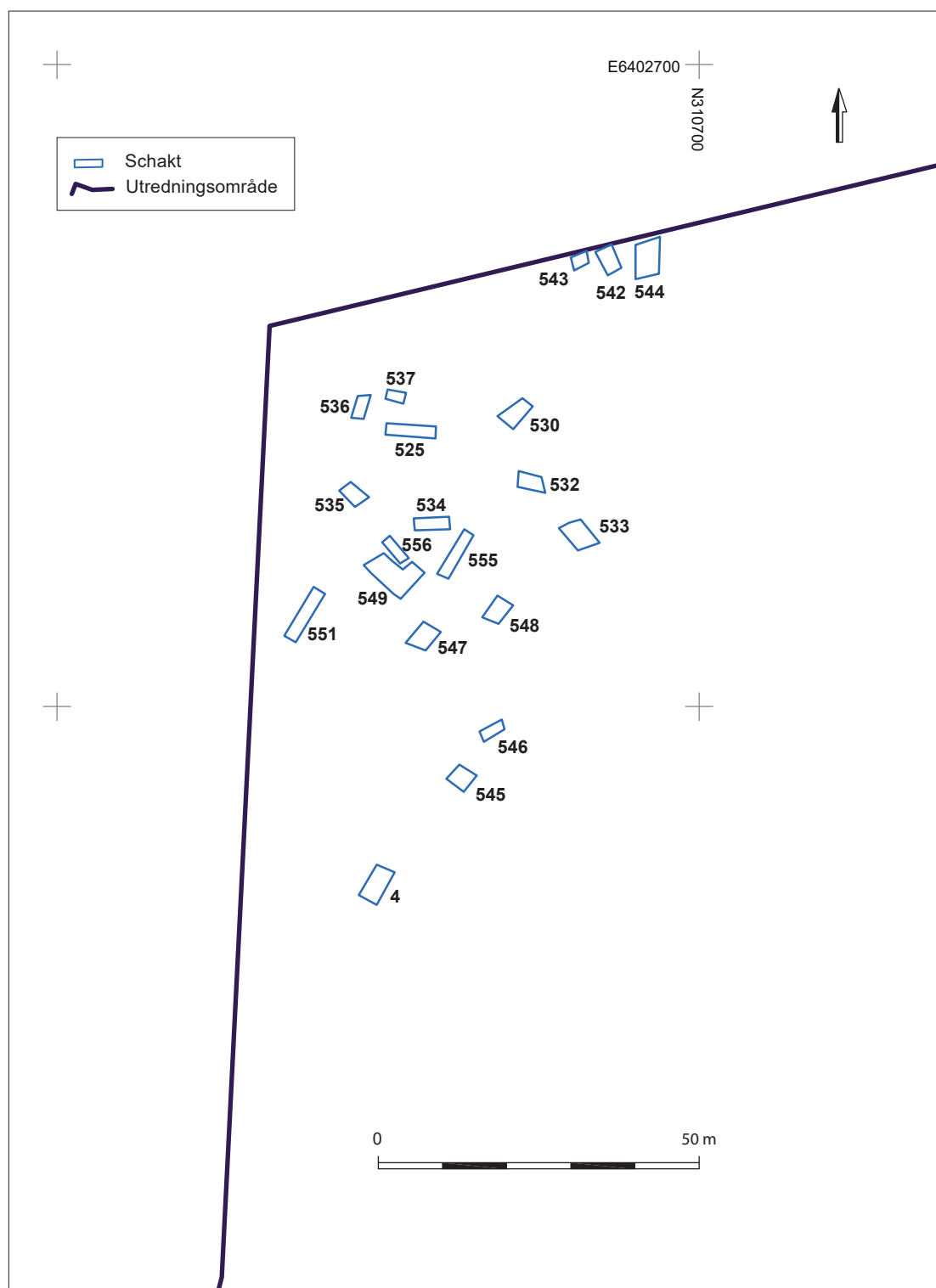
Bilaga 3. Schaktplaner

Nedan en orienteringskarta i skala 1:10 000. På följande sidor visas detaljplaner över samtliga schakt och provgropar inom utredningsområdet i figur 20–26.

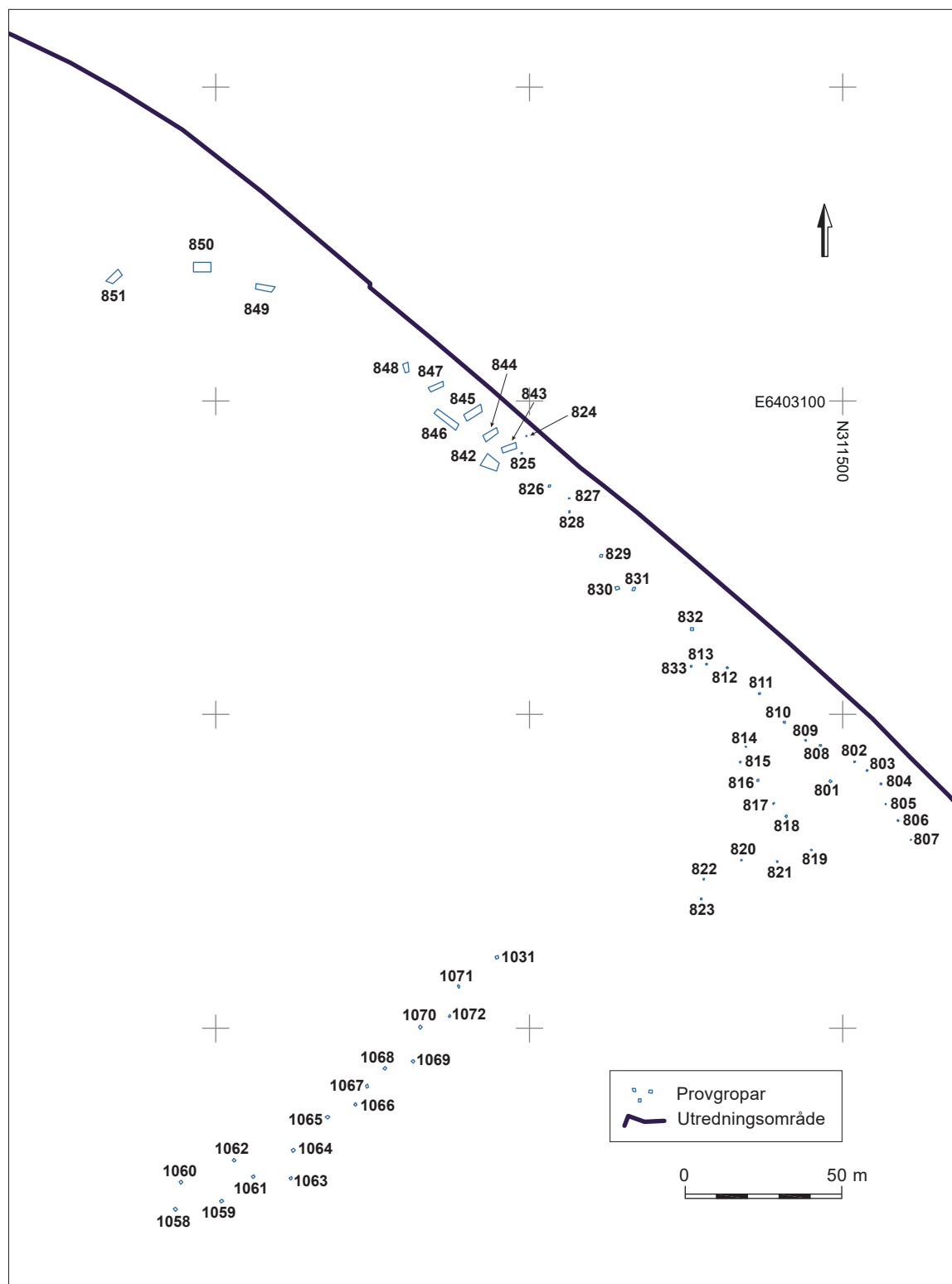

Figur 20. Schaktplan för området i nordväst. Skala 1:2 000.

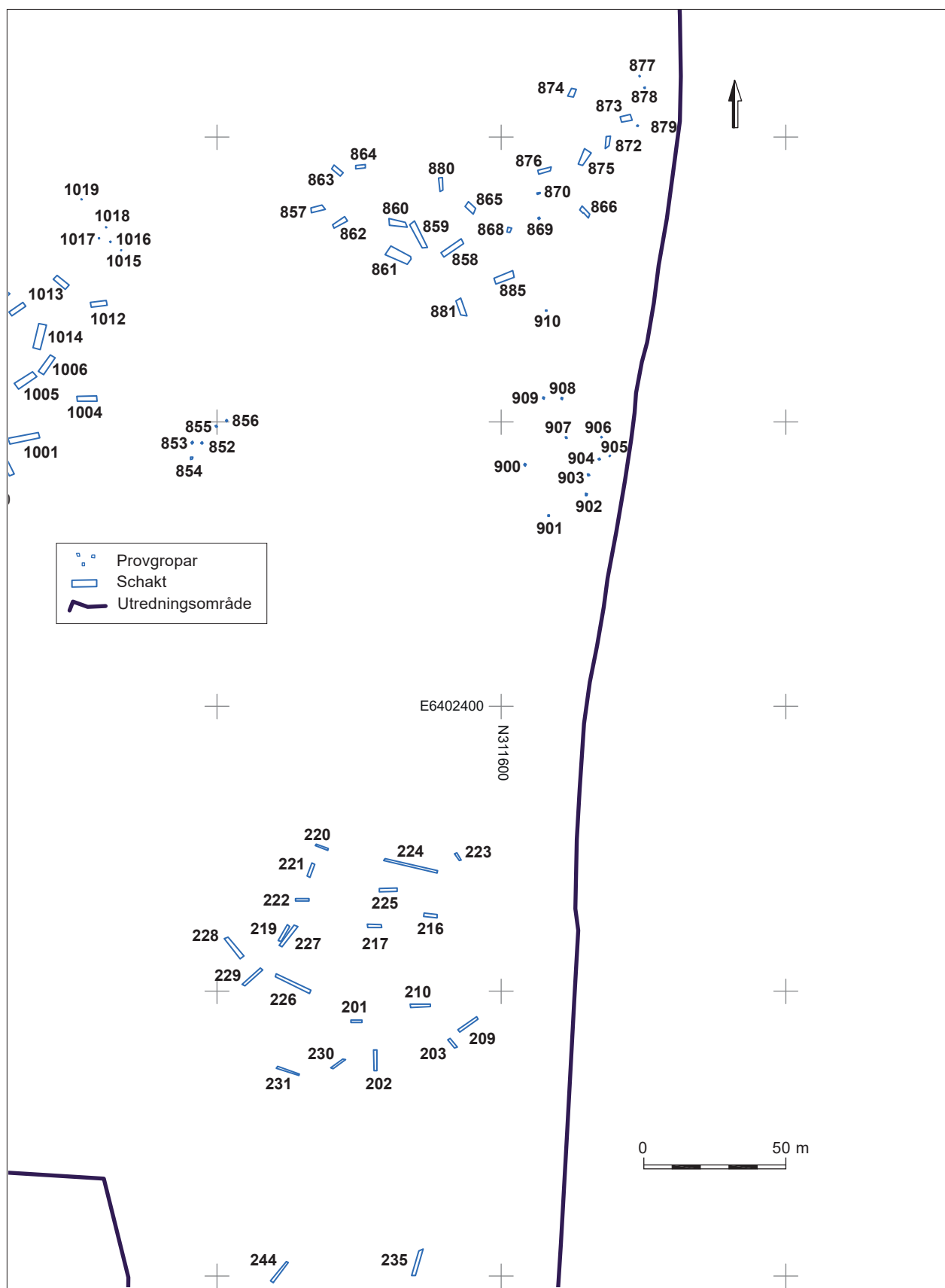
Figur 21. Schaktplan för området i väster, vid L2021:8676. Skala 1:1 000.

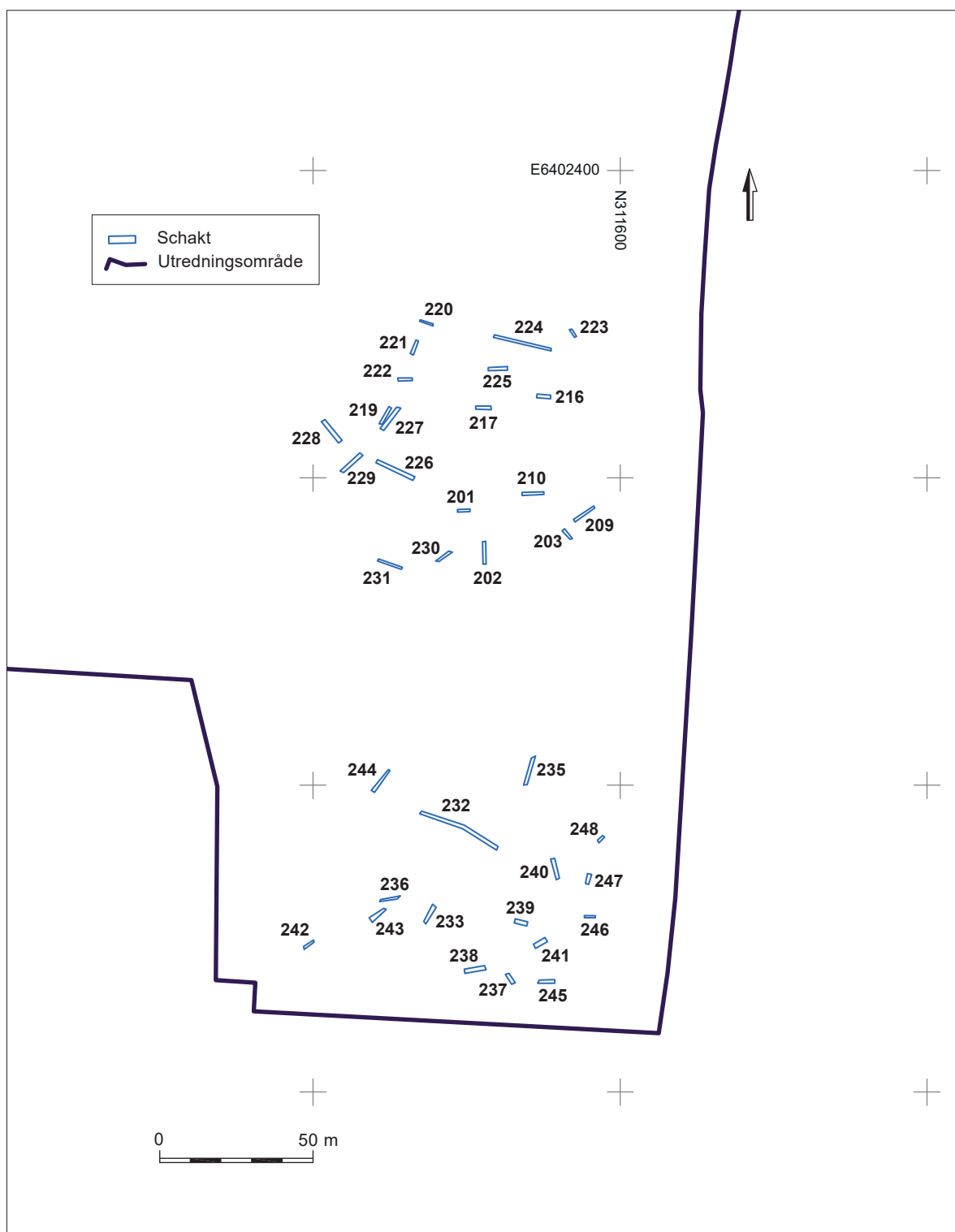
Figur 22. Schaktplan för området i nordöstra delen. Skala 1:2 000.

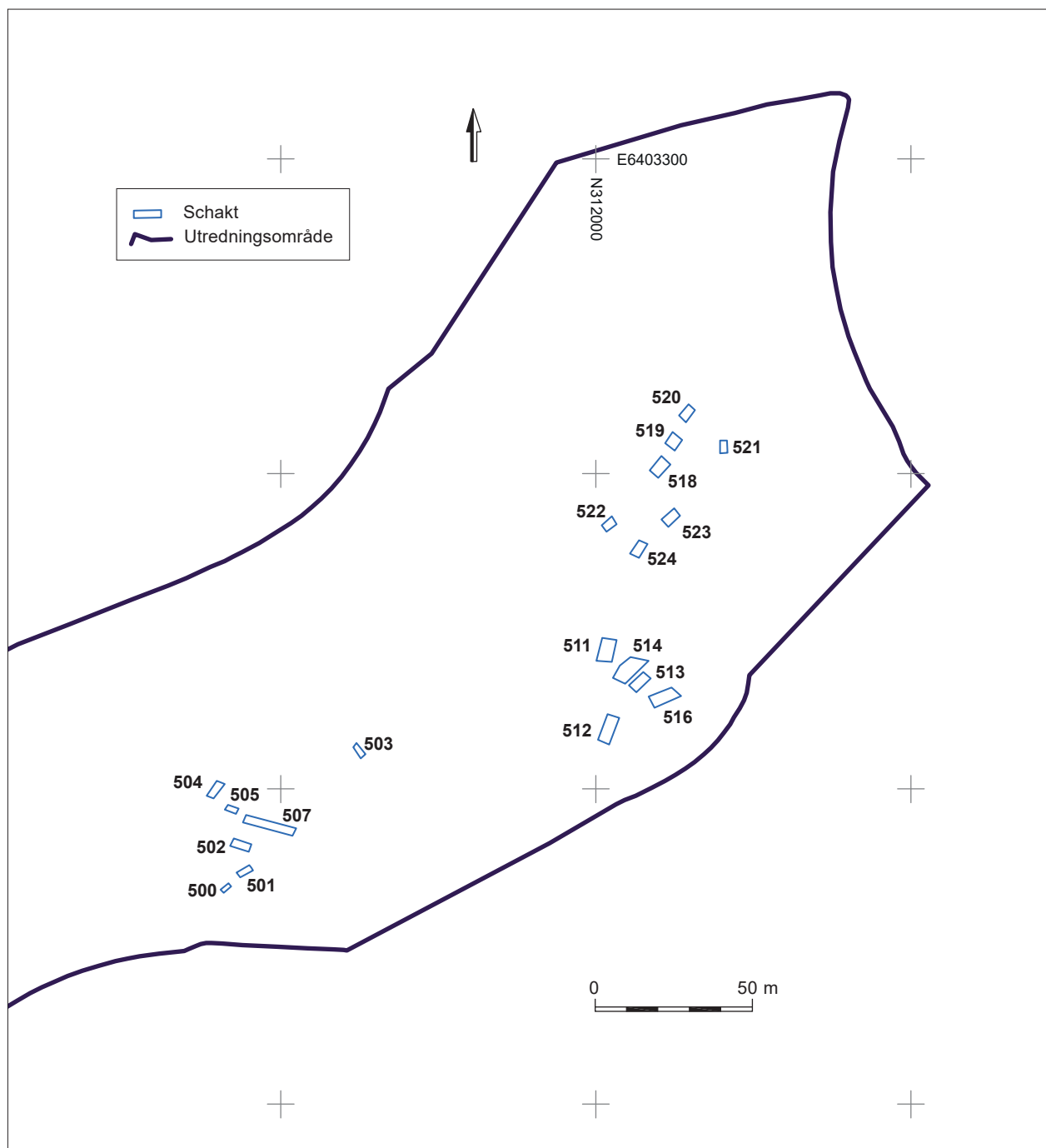
Figur 23. Schaktplan för området i nordöstra delen, söder om figur 22. Skala 1:2 000.

Figur 24. Schaktplan över östra kanten av utredningsområdet, söder om området i figur 23, vid L2021:8677 och L1960:2358. Skala 1:2 000.

Figur 25. Schaktplan över östra kantens sydligaste område, vid L2021:8677 och L2021:8679. Skala 1:2 000.

Figur 26. Schaktplan över utredningsområdets östligaste "utlöpare", området vid L1960:1840.
Skala 1:2 000.

Nya boplatser i Sörred – från stenålder och senare tider

Med anledning av att Göteborgs kommun har inlett arbetet med detaljplan för verksamheter vid Pressvägen inom stadsdelen Sörred, fastigheterna Sörred 15:3 m.fl. har Arkeologerna, Statens historiska museer, utfört en arkeologisk utredning i området.

Flera sökschakt och provgropar grävdes. Tre nya boplatser påträffades, fornlämningarna L2021:8676, L2021:8677 och L2021:8679. Vi kunde också konstatera att boplatserna L1960:2358, hade en annan utsträckning än vad som tidigare varit känt. Därtill observerades lämningarna från en mindre sentida ekonomibyggnad, L2021:8685.

Arkeologerna

Statens historiska museer